

Розділ 1:

«Новий Завіт – джерело християнської моралі»

Тема 1: Євангеліє – Добра Новина

Мета та завдання:

- Розкрити зміст поняття «євангеліє», навчити учнів працювати з текстами Святого Письма, формувати шанобливе відношення до Святого Євангелія та заохочувати до читання євангельських текстів.

Ключовий вірш:

- І. «Але перше Євангелія мусить бути народам усім проповідувана» (Мр. 13, 10).

Біблійний уривок:

«А Ісус у силі Духа вернувся до Галілеї, і чутка про Нього рознеслась по всій тій країні. І Він їх навчав по їхніх синагогах, і всі Його славили. І прибув Він до Назарету, де був вихований. І звичаєм Своїм Він прийшов дня суботнього до синагоги, і встав, щоб читати. І подали Йому книгу пророка Ісаї. Розгорнувши ж Він книгу, знайшов місце, де було так написано: На Мені Дух Господній, бо Мене Він помазав, щоб Добру Новину звіщати вбогим. Послав Він Мене проповідувати полоненим визволення, а незрячим прозріння, відпустити на волю помучених, щоб проповідувати рік Господнього змишування. І, книгу згорнувши, віддав службі й сів. А очі всіх у синагозі звернулись на Нього. І почав Він до них говорити: Сьогодні збулося Писання, яке ви почули! І всі Йому стверджували й дивувались словам благодаті, що линули з уст Його» (Лк. 4, 14-22)

Міжпредметні зв'язки: література, географія, історія стародавнього світу.

Словник термінів та понять:

- «євангеліє» – у перекладі з грецької мови означає «Добра Новина», яка у християнському вченні набула значення Благовісті про спасіння усіх людей через Ісуса Христа – вочленене Слово Боже;
- «апостол» – у перекладі з грецької мови означає «посол, посланник», а у вузькому значенні цей термін застосовується для визначення дванадцяти учнів Ісуса Христа: «Симон, що Петром прозивається, і Андрій, брат його; Яків, син Зеведеїв, та Іван, брат його; 2 А ймення апостолів дванадцятьох отакі: перший Симон, що Петром прозивається, і Андрій, брат його; Яків, син Зеведеїв, та Іван, брат його; Симон Кананіт, та Юда Іскаріотський, що й видав Його» (Мт. 10, 2–4);
- «пророк» – той, хто у спілкуванні з Богом передбачував майбутнє; той, хто промовляв до народу від Імені Бога заради спасіння – «слухай Ізраїлю — Бог говорить»; вибраний чоловік, через кого Бог звертався до свого народу.

Розвиток теми:

На класній дошці виразно записано назву теми даного уроку.

Вчитель може творчо, за допомогою вступу, розпочати виклад матеріалу (один з варіантів):

- Минуло літо, канікули. Розпочався новий навчальний рік. Кожен з нас очікує чогось від цього навчального року, тому цікавістю світяться ваші очі, радістю наповнені серця, то ж привітаймо одні одних з нагоди нашої зустрічі

Кожного дня і години, а то й хвилини, до нас приходять різні новини. Ми живемо з вами у світі, наповненому новинами. Деколи вони є добрими, яких, можливо, ви очікували, а деколи, можливо, є не бажаними. Ідучи до вас на урок, я теж отримала новини, якими хотіла б поділитися з вами.

— Але ж від кого ми отримуємо новини? По-перше, від людей: усні розповіді, листи, телефонні дзвінки; По-друге, через ЗМІ: радіо, телебачення, Інтернет. Але ж чи всі новини є корисними для учнів вашого віку?

Усі речі, що нас оточують, символічно нас про щось попереджують. Скажімо: листя, що змінило свій колір і тихо опадає додолу, попереджує нас про прихід осені: темні хмари на небі, блискавиці, громи — попереджують нас про можливе наближення грози.

Минулого навчального року, ми з вами, говорили про ще одну дуже важливу новину для людини, чи пригадуєте, що це була за новина і від кого? (*від Господа*).

І справді, Господь неодноразово посилав новини вибраному ізраїльському народові або ж через ангелів, або ж через праведних людей — пророків.

Чи можемо пригадати, що це були за новини і хто саме їх передавав?

1. Через Ноя, Господь попереджував про відплату за вчинки;
2. Через Авраама — Господь виявив свою любов до людини, до Ісаака.
3. Через архангела Гавриїла, Господь благовістив Діві Марі, що вона стане матір'ю Сина Божого — Ісуса Христа.
4. Пророк Ісаїя говорить *«Тому Господь Сам дасть вам знака: Ось Діва в утробі зачне, і Сина породить, і назвеш ім'я Йому: Еммануїл»* (Іс. 7, 14). Еммануїл, у перекладі, означає — «з нами Бог».

Звідси випливає, що Ісус Христос є істинним Богом, який прийшов з неба на землю, щоб свідчити про Бога—Отця. «Так бо Бог полюбив світ, що дав Сина Свого Однородженого, щоб кожен, хто вірує в Нього, не згинув, але мав життя вічне» (Ів. 3, 16). Саме це й було радісною Новиною для усіх людей. Сьогодні кожен, хто вірує, що Ісус є Господь, має надію на вічне життя з Ним.

На уроках, у п'ятому класі, ми вже говорили про значення приходу у світ Ісуса Христа: від Його народження розпочинається нова ера літочислення, яку ми називаємо Новим Завітом, християнською ерою в історії людства.

Що ж приніс Христос світу, людям і кожному з нас зокрема?

- ✓ Він приніс Добру Новину, яка грецькою мовою називається «Євангеліє». Проголошуючи цю Новину, Ісус говорить про Царство Небесне, а також навчає, як потрібно жити для того, щоб досягнути те Царство.

Ісус умів читати, бо читав псалми у храмі, але ми не знаємо точно, чи Ісус писав. Він завжди говорив і багато народу приходили слухати Його. Мова Ісуса була доступною, зрозумілою, частково поетичною, пересипаною порівняннями, метафорами. Деколи Ісус картая людей за їхні затверділі серця, закликав до навернення на шлях добрих вчинків, до виконання Заповідей.

Коли Ісус Христос у славі вознісся на небеса, а біля апостолів почали збиратися перші християнські спільноти, тоді й виникла необхідність пригадати те, що ж говорив Спаситель

конкретно про той чи інший вчинок, як поводитися у різних ситуаціях. Саме з цього моменту почали творити перші письмові згадки. Слова Ісуса Христа записали чотири євангелисти: Матей (Матвій або Матфей), Марко, Лука, та Іван (Йоан). Матей та Йоан належали до дванадцятьох апостолів, Марко був учнем апостола Петра, а Лука був лікарем та художником, а також писарем апостола Павла, і теж не належав до дванадцятьох.

Отже, на початку існувало одне «Євангеліє», тобто Благовість, Добра Новина, яку звіщав усім Ісус Христос. На основі сказаного розуміємо те, що чотири Євангелії, які входять до складу Нового завіту, є переданням апостолів та їх учнів відтвореним у письмовій формі.

Три з них – від Матея, Марка та Луки – називають синоптичними, бо вони дуже подібні між собою. Четверте євангеліє написав апостол Йоан. Це євангеліє зосереджене на тому, щоб показати, ким насправді є Ісус. Вона найглибше проникає в сумління і закликає кожного зосередити свою увагу над самим собою.

У Євангелії Ісус навчає, як потрібно жити для того, щоб спасти себе.

Навчання та служіння Ісуса Христа людям, описане в євангеліях, є дороговказом до спасіння для кожного, хто приймає ці слова, визнає Христа правдивим Богом і відчуває відповідальність (моральну) за особисті вчинки.

Закріплення уроку – завдання для учнів:

- ✓ поділ класу на три групи, кожній з яких роздати індивідуальні завдання на 5-7 хв., після чого – кожна група звітує перед класом.
- ✓ знайти і прочитати слова зі Святого Письма:
 - I. Мт. 7, 12 – «Тож усе, чого тільки бажаєте, щоб чинили вам люди, те саме чиніть їм і ви. Бо в цьому Закон і Пророки»;
 - II. Мт. 7, 1-5 – «Не судіть, щоб і вас не судили; бо яким судом судити будете, таким же осудять і вас, і якою мірою будете міряти, такою відміряють вам. І чого в оці брата свого ти заскалку бачиш, колоди ж у власному оці не чуєш? Або як ти скажеш до брата свого: Давай вийму я заскалку з ока твого, коли он колода у власному оці? Лицеміре, вийми перше колоду із власного ока, а потім побачиш, як вийняти заскалку з ока брата твого»;
 - III. Мт. 10, 32 – «Отже, кожного, хто Мене визнає перед людьми, того перед Небесним Отцем Моїм визнаю й Я»;
 - IV. Мт. 28, 6, 9-10 – «Нема Його тут, бо воскрес, як сказав. Підійдіть, подивіться на місце, де знаходився Він», «Аж ось перестрів їх Ісус і сказав: Радійте! Вони ж підійшли, обняли Його ноги і вклонились Йому до землі. Промовляє тоді їм Ісус: Не лякайтесь! Ідіть, повідомте братів Моїх, нехай вони йдуть у Галілею, там побачать Мене!»;
 - V. Мт. 28, 18 – «Дана Мені всяка влада на небі й на землі»;
 - VI. Мк. 4, 35-41 – «І сказав Він до них того дня, коли вечір настав: Переплиньмо на той бік. І,

лишивши народ, узяли із собою Його, як у човні Він був; і інші човни були з Ним. І знялася ось буря велика, а хвилі вливалися в човен, аж човен водою вже був переповнився! А Він спав на кормі на подушці... І вони розбудили Його та й сказали Йому: Учителю, чи Тобі байдуже, що ми гинемо?... Тоді Він устав, і вітрові заборонив, і до моря сказав: Мовчи, перестань! І стих вітер, і тиша велика настала... І сказав Він до них: Чого ви такі полохливі? Чому віри не маєте? А вони налякалися страхом великим, і говорили один до одного: Хто ж це такий, що вітер і море слухняні Йому?»;

VII. Мк. 11, 15-19 – «І прийшли вони в Єрусалим. А як Він у храм увійшов, то став виганяти продавців і покупців у храмі, і поперевертав столи грошомінам та ослони продавцям голубів. І Він не дозволяв, щоб хто річ яку носив через храм. І Він їх навчав і казав їм: Хіба не написано: Дім Мій буде домом молитви в народів усіх, ви ж із нього зробили печеру розбійників! І почули це первосвященики й книжники, і шукали, як Його погубити, бо боялись Його, увесь бо народ дивувався науці Його»;

VIII. Лк. 4, 42 – «Коли ж настав день, Він вийшов, і подався до самотнього місця. А люди шукали Його. І прийшовши до Нього, Його затримували, щоб від них не відходив»;

IX. Лк. 11, 9-13 – «І Я вам кажу: просіть, і буде вам дано, шукайте і знайдете, стукайте і відчинять вам! Бо кожен, хто просить одержує, хто шукає знаходить, а тому, хто стукає відчинять. І котрий з вас, батьків, як син хліба проситиме, подасть йому каменя? Або, як проситиме риби, замість риби подасть йому гадину? Або, як яйця він проситиме, дасть йому скорпіона? Отож, коли ви, будучи злі, потрапите добрі дари своїм дітям давати, скільки ж більше Небесний Отець подасть Духа Святого всім тим, хто проситиме в Нього?».

Підсумок уроку: Вчитель допомагає учням самостійно зробити підсумок, що Ісус Христос прийшов на землю, щоб навчити нас жити морально; умер за нас, щоб полегшити наше зречення від зла; відкупив Своєю кров'ю наші душі. Він переміг силу зла і тому, коли ми є з ним, то жодне зло не спроможне перемогти нас, бо ж поруч — Спаситель. Про те, чого ми прагнемо в житті, маємо можливість просити в Господа і Він дасть нам це. Проте найперше маємо просити й шукати Царства Небесного...

Домашнє завдання:

- ✓ Беручи за основу євангельські тексти прочитані в класі, дайте письмову відповідь на запитання: Яку найважливішу новину Ісус Христос посилає саме мені

Тема 2. Ісус Христос – Учитель

Мета та завдання:

- Допомогти учням пізнати Ісуса Христа як Учителя на основі євангельських текстів; формувати в

характері дітей сприйняття Ісуса як Учителя.

Ключовий вірш:

I. *«Ви Мене називаєте: Учитель і Господь, і добре ви кажете, бо Я є» (Ів. 13, 13).*

Біблійний уривок:

«Прийдіть до Мене, усі струджені та обтяжені, і Я вас заспокою! Візьміть на себе ярмо Моє, і навчіться від Мене, бо Я тихий і серцем покірливий, і знайдете спокій душам своїм. Бо ж ярмо Моє любе, а тягар Мій легкий!» (Мт. 11, 28-30)

Міжпредметні зв'язки: українська література.

Словник термінів та понять:

«учитель» – людина, котра в міру своїх інтелектуальних знань, спроможна навчити інших того, що знає; у даному біблійному уривку йдеться про Ісуса Христа як Учителя, котрий будучи Божим Сином зумів відкрити всім людям Бога–Отця, навчити пізнавати Правду;

«тихий-лагідний» – той, хто є смиренно-покірним перед Богом, своє життя будує на довірі до Його любові та милосердя; Ісус Хрситос, що промовляє ці слова є джерелом лагідності, лагідності до ближніх, бо ж каже *«...і навчіться від Мене, бо Я тихий і серцем покірливий,...»* ;

«ярмо» – тут йдеться про життєвий тягар, який несе кожен з нас, бо не спроможний звільнитися від нього – на перший погляд. Проте у християнському розумінні, а в контексті даного біблійного уривку ярмо, пропоноване Христом, провадить до звільнення, до радості в Ньому, тому то й говорив Христос про це ярмо, як про легке.

Розвиток теми:

На класній дошці виразно записано назву теми даного уроку. Першу частину теми закриваємо аркушем паперу, а обговорюємо лише другу її частину:

- ~ Кого ми називаємо вчителем?
 - ~ Твій улюблений вчитель?
 - ~ Чого я навчив(-ла-)ся від моїх учителів?
 - ~ Як ви думаєте, чи всі, хто має диплом вчителя може бути вчителем?
- Отже, вчителем ми називаємо ту людину, яка правильно навчає інших.

Завдання для учнів:

- ✓ поділити клас на групи, в яких учні, на основі євангельського тексту, охарактеризовують звернення різних людей до Ісуса Христа, як Учителя;
 - ✓ самостійно знайти і прочитати у Святому Письмі про те, як називають Ісуса Христа Його учні:
- I. Мт. 8, 19 – *«І приступив один книжник та й до Нього сказав: Учителю, я піду за Тобою, хоч би куди Ти пішов!»;*
- II. Мт. 12, 38 – *«Тоді дехто із книжників та фарисеїв озвались до Нього й сказали: Учителю,*

хочемо побачити ознаку від Тебе»;

- III. Мт. 22, 36 – *«Учителю, котра заповідь найбільша в Законі?»;*
- IV. Мр. 4, 38 – *«А Він спав на кормі на подушці... І вони розбудили Його та й сказали Йому: Учителю, чи Тобі байдуже, що ми гинемо?»;*
- V. Мр. 10, 17 – *«І коли вирушав Він у путь, то швидко наблизивсь один, упав перед Ним на коліна, і спитався Його: Учителю Добрий, що робити мені, щоб вічне життя впадкоувати?»;*
- VI. Мр. 12, 14 – *«Ті ж прийшли та й говорять Йому: Учителю, знаємо ми, що Ти справедливий, і не зважаєш зовсім ні на кого, бо на людське обличчя не дивишся, а наставляєш на Божу дорогу правдиво»;*
- VII. Мр. 12, 32 – *«І сказав Йому книжник: Добре, Учителю!»;*
- VIII. Лк. 3, 12 – *«...приходили й митники, щоб хреститись від Нього, і питали Його: Учителю, що ми маємо робити?»;*
- IX. Ів. 1, 49 – *«Відповів Йому Нафанаїл: Учителю, Ти Син Божий, Ти Цар Ізраїлів!».*

Вчитель:

Мабуть, у вас виникає запитання: Хто ж записував все те, що говорив Ісус?

Ви вже знаєте, що того, хто навчає, називають вчителем, а того, хто слухає слів його, називають учнями.

Ісус теж мав своїх сімдесят двох учнів, і дванадцятьох найближчих друзів, їх ще називають апостолами. Один з них, на ім'я Юда, зрадив Христа, видавши Його воякам за тридцять срібняків. Апостоли завжди ходили з Ісусом, спостерігаючи за чудами, які Він творив, слухаючи Його слова, проте до кінця не розуміли ким є Ісус Христос. Саме тому Спаситель часто запитував їх, за кого вони Його мають *«І Він запитав їх: А ви за кого Мене маєте? Петро Йому в відповідь каже: Ти Христос!»* (Мар.8:29) (Мр. 8, 27–30). Людську природу Ісуса вони бачили, бо був як і всі вони (окрім гріха) – людиною, але «докази своєї божественної природи» Христос відкрив не лише тим, що звіщав людям найвищі моральні правди, прожив святе життя, а й тим, що творив своєю владою такі речі, які ніхто інший, окрім Бога, творити не міг. Учні й апостоли усвідомили ці докази лише після Воскресіння Христового, а ще більше після П'ятидесятниці.

Прочитаймо такий біблійний уривок:

«Як Ісус те почув, Він відплив звідти човном у місце пустинне й самотнє. І, прочувши, народ із міст пішов пішки за Ним. І, як вийшов Ісус, Він побачив багато народу, і змилосердивсь над ними, і їхніх слабих уздоровив. А коли настав вечір, підійшли Його учні до Нього й сказали: Тут місце пустинне, і година вже пізня; відпусти народ, хай по селах розійдуться, і куплять поживи собі. А Ісус їм сказав: Непотрібно відходити їм, нагодуйте їх ви! Вони ж кажуть Йому: Не маємо чим, ту, тільки п'ять хлібів й дві риби. А Він відказав: Принесіть Мені їх сюди. І, звелівши натовпові посідати на траві, Він узяв п'ятеро хліба й дві риби, споглянув на небо,

поблагословив й поламав ті хліби, і дав учням, а учні народові. І всі їли й наситились, а з кусків позоставих назбирали дванадцятро повних кошів... Ідців же було мужа тисяч із п'ять, крім жінок і дітей. І зараз звелів Ісус учням до човна сідати, і переплисти на той бік раніше Його, аж поки народ Він відпустить. Відпустивши ж народ, Він на гору пішов помолитися насамоті; і як вечір настав, був там Сам. А човен вже був на середині моря, і кидали хвилі його, бо вітер зірвався супротивний. А о четвертій сторожі нічній Ісус підійшов до них, ідучи по морю. Як побачили ж учні, що йде Він по морю, то настрашилися та й казали: Мара! І від страху вони закричали... А Ісус до них зараз озвався й сказав: Заспокойтесь, це Я, не лякайтесь! Петро ж відповів і сказав: Коли, Господи, Ти це, то звели, щоб прийшов я до Тебе по воді. А Він відказав йому: Іди. І, вилізни з човна, Петро став іти по воді, і пішов до Ісуса. Але, бачачи велику бурю, злякався, і зачав потопати, і скричав: Рятуй мене, Господи!... І зараз Ісус простяг руку й схопив його, і каже до нього: Маловірний, чого усумнився? Як до човна ж вони ввійшли, буря виухнула. А приявні в човні вклонились Йому та сказали: Ти справді Син Божий!...» (Мт. 14, 13-33).

Після прочитання біблійного уривку ділимо клас на три групи, кожній з яких роздаємо індивідуальні завдання. За основу беремо біблійний уривок Мт. 14, 13-36. Перша група читає уривок з 13 по 21 вірш, друга з 22 по 33 і третя з 34 по 36, а відтак представник кожної групи переказує прочитаний текст усім присутнім.

Закріплення уроку – завдання для учнів: відповідь на запитання – чого нас навчає Ісус Христос?.

- I. Мт. 5, 1-12 – «І, побачивши натовп, Він вийшов на гору. А як сів, підійшли Його учні до Нього. І, відкривши уста Свої, Він навчати їх став, промовляючи: Блаженні вбогі духом, бо їхнє Царство Небесне. Блаженні засмучені, бо вони будуть утішені. Блаженні лагідні, бо землю впадкують вони. Блаженні голодні та спрагнені правди, бо вони нагодовані будуть. Блаженні милостиві, бо помилувані вони будуть. Блаженні чисті серцем, бо вони будуть бачити Бога. Блаженні миротворці, бо вони синами Божими стануть. Блаженні вигнані за правду, бо їхнє Царство Небесне. Блаженні ви, як ганьбити та гнати вас будуть, і будуть облудно на вас наговорювати всяке слово лихе ради Мене. Радійте та веселіться, нагорода бо ваша велика на небесах! Бо так гнали й пророків, що були перед вами»;
- II. Мт. 5, 21-22 – «А Я вам кажу, що кожен, хто гнівається на брата свого, підпадає вже судові. А хто скаже на брата свого: рака, підпадає верховному судові, а хто скаже дурний, підпадає геєнні огненній»;
- III. Мт. 5, 34-37 – «А Я вам кажу не клястися зовсім: ані небом, бо воно престол Божий; ні землею, бо підніжок для ніг Його це; ані Єрусалимом, бо він місто Царя Великого; не клянись головою своєю, бо навіть однієї волосинки ти не можеш учинити білою чи чорною. Ваше ж слово хай буде: так-так, ні-ні. А що більше над це, то те від лукавого»;

- IV. Мт. 5, 44-45 – «А Я вам кажу: Любіть ворогів своїх, благословляйте тих, хто вас проклинає, творить добро тим, хто ненавидить вас, і моліться за тих, хто вас переслідує, щоб вам бути синами Отця вашого, що на небі, що наказує сходити сонцю Своєму над злими й над добрими, і дощ посилає на праведних і на неправедних»;
- V. Мт. 6, 2-4 – «Отож, коли чиниш ти милостиню, не сурми перед себе, як то роблять оті лицеміри по синагогах та вулицях, щоб хвалили їх люди. Поправді кажу вам: вони мають уже нагороду свою! А як ти чиниш милостиню, хай не знатиме ліва рука твоя, що робить правиця твоя, щоб таємна була твоя милостиня, а Отець твій, що бачить таємне, віддасть тобі явно»;
- VI. Мт. 6, 7-13 – «А як молитесь, не проказуйте зайвого, як ті погани, бо думають, ніби вони будуть вислухані за своє велемовство. Отож, не вподобляйтесь їм, бо знає Отець ваш, чого потребуєте, ще раніше за ваше прохання! Ви ж моліться отак: Отче наш, ...»;
- VII. Мт. 6, 19 – «Не складайте скарбів собі на землі, де нищить їх міль та іржа, і де злодії підкопуються й викрадають. Складайте ж собі скарби на небі, де ні міль, ні іржа їх не нищить, і де злодії до них не підкопуються та не крадуть. Бо де скарб твій, там буде й серце твоє!»;
- VIII. Мт. 7, 1-5 – «Не судіть, щоб і вас не судили; бо яким судом судити будете, таким же осудять і вас, і якою мірою будете міряти, такою відміряють вам. І чого в оці брата свого ти заскалку бачиш, колоди ж у власному оці не чуєш? Або як ти скажеш до брата свого: Давай вийму я заскалку з ока твого, коли он колода у власному оці? Лицеміре, вийми перше колоду із власного ока, а потім побачиш, як вийняти заскалку з ока брата твого»;
- IX. Мт. 7, 7-11 – «Просіть і буде вам дано, шукайте і знайдете, стукайте і відчинять вам; бо кожен, хто просить одержує, хто шукає знаходить, а хто стукає відчинять йому. Чи ж то серед вас є людина, що подасть своєму синові каменя, коли хліба проситиме він? Або коли риби проситиме, то подасть йому гадину? Тож як ви, бувши злі, потрапите добрі дари своїм дітям давати, скільки ж більше Отець ваш Небесний подасть добра тим, хто проситиме в Нього!»;
- X. Мт. 7, 15-20 – «Стережіться фальшивих пророків, що приходять до вас ув одежі овечій, а всередині хижі вовки. По їхніх плодах ви пізнаєте їх. Бо хіба ж виноград на тернині збирають, або фіги із будяків? Так ото родить добрі плоди кожне дерево добре, а дерево зле плоди родить лихі. Не може родить добре дерево плоду лихого, ані дерево зле плодів добрих родити. Усяке ж дерево, що доброго плоду не родить, зрубується та в огонь укидається. Ото ж бо, по їхніх плодах ви пізнаєте їх!».

Підсумок уроку:

Вчитель допомагає учням самостійно підсумувати урок, відповідаючи на такі запитання:

- ✓ Чого навчав Ісус Христос людей, які приходили його послухати?
- ✓ Через які діла і слова Ісуса Христа ми переконуємося, що Він – Син Божий?

✓ Чого мене навчає Ісус Христос?

Домашнє завдання: Намалювати малюнки до біблійного уривку, над яким учні працювали у класі – (Мт. 14, 13-36).

Тема 3. Ісус навчає притчами.

Мета та завдання:

- Розкрити зміст поняття «притча»; пояснити завдання Ісусових притч; заохотити учнів до читання та роздумів над притчами Христовими.

Ключовий вірш:

- I. *«Це все в притчах Ісус говорив до людей, і без притчі нічого Він їм не казав»* (Мт. 13,34).

Біблійний уривок:

«І знову почав Він навчати над морем. І зібралось до Нього багато народу, так що Сам Він до човна на морі ввійшов і сидів, а народ увесь був на землі покрай моря. І багато навчав Він їх притчами, і в науці Своїй їм казав: Слухайте, вийшов сіяч ось, щоб сіяти. І як сіяв, упало зерно одне край дороги, і налетіли пташки, і його повидзьобували. Друге ж упало на ґрунт кам'янистий, де не мало багато землі, і негайно зійшло, бо земля неглибока була; а як сонце зійшло то зів'яло, і, коріння не маючи, усохло. А інші впало між терен, і вигнався терен, і його поглинив, і плоду воно не дало. Інше ж упало на добрую землю, і дало плід, що посходив і ріс; і видало втридцять, у шістдесят і в сто раз. І сказав: Хто має вуха, щоб слухати, нехай слухає! І, як остався Він на самоті, Його запитали найближчі з Дванадцятьма про цю притчу. І Він їм відповів: Вам дано пізнати таємниці Божого Царства, а тим, що за вами, усе відбувається в притчах, щоб оком дивились вони і не бачили, вухом слухали і не зрозуміли, щоб коли вони не навернулися, і відпущені будуть гріхи їм! І Він їх запитав: Ви не розумієте притчі цієї? І як вам зрозуміти всі притчі!» (Мр. 4, 1-13).

Міжпредметні зв'язки: українська література, географія.

Словник термінів та понять:

«притча» – «правдива історія, ... яка закликає дивитися на запропонований образ не як на якусь світлину, але як у дзеркало;

«дванадцять» – йдеться про дванадцятьох апостолів: *«Симона, якого й Петром Він назвав, і Андрія, брата його, Якова й Івана, Пилипа й Варфоломія, Матвія й Хому, Якова Алфієвого й Симона, званого Зилотом, Юду Якового, й Юду Іскаріотського, що й зрадником став»* (Лук. 6, 13-16);

«таємниця» – щось, що є тимчасово прихованим; щось, що не усім відоме; щось, що необхідно

розкрити: *«Ця таємниця велика, а я говорю про Христа та про Церкву!»* (Еф. 5, 32); *«Безсумнівно, велика це таємниця благочестя: Хто в тілі з'явився, Той оправданий Духом, Ангелам показався, проповіданий був між народами, увірувано в Нього в світі, Він у славі вознісся!»* (1Тим. 2, 16).

Розвиток теми:

На класній дошці виразно записано назву теми даного уроку.

З попереднього уроку ми пам'ятаємо, що Ісус Христос – є ким?

Велика частина Його проповідей побудована на основі оповідань з життя людей. Деколи Ісус вдавався до своєрідних порівнянь, за допомогою яких пояснював моральні правди: яке є Царство Небесне, чого саме потрібно остерігатися, що є найважливішим у житті людини, звертав увагу на гріхи людей, проте ніхто не міг Його звинувачувати в особистій образі.

Подібний стиль розповіді використовували багато монахів-пустинників. Скажімо, один з них, на ім'я Яків, повчав тих, що його слухали так: *«Як світильник, поставлений в темній кімнаті, освічує її, так і страх Божий, коли вселяється в серце людини, просвічує його і навчає як дотримуватися Заповідей та зростати в чеснотах»*

Таку ж розповідь застосував і пророк Натан, щоб переконати царя Давида в тому, що той згрішив:

«І послав Господь Натана до Давида, а він прийшов до нього та й сказав йому: Два чоловіки були в одному місті, один заможний, а один убогий. У заможного було дуже багато худоби дрібної та худоби великої. А вбогий нічого не мав, окрім однієї малої овечки, яку він набув та утримував при житті. І росла вона з ним та з синами його разом, із кавалка хліба його їла й з Келіха його пила, та на лоні його лежала, і була йому як дочка. І прийшов до багатого чоловіка подорожній, та той жалувал узяти з худоби своєї дрібної чи з худоби своєї великої, щоб спорядити їжу для подорожнього, що до нього прийшов, і він узяв овечку того вбогого чоловіка, і спорядив її для чоловіка, що до нього прийшов... І сильно запалав Давидів гнів на того чоловіка, і він сказав до Натана: Як живий Господь, вартій смерти той чоловік, що чинить таке. А овечку він оплатить чотирикратно, за те, що зробив таку річ, і за те, що не змилосердився. І сказав Натан до Давида: Ти той чоловік! Так сказав Господь, Бог Ізраїлів...» (2Сам. 12, 1-7).

Обговорити з учнями притчу «про сіяча», скерувавши їх увагу до відповіді на запитання:

✓ Чого мене навчає ця притча?

Зрештою, притчі були відомими та зрозумілими для ізраїльського народу, тому Ісус теж навчав за допомогою притч. Притча не вказує ніколи на конкретну особу, але кожен, хто слухає її може побачити в ній себе, свій вчинок щодо себе, своїх ближніх, а також до Бога.

Вперше Ісус Христос заговорив притчею поблизу міста Капернаума. Притчі Ісусові є

зрозумілими, бо вони укладені на основі життєвих історій, що трапляються з людиною в будь-який час. У тих притчах Ісус Христос досить часто використовував символ зерна, порівнюючи його зі словом Божим, а символ ґрунту – з людськими серцями тощо.

Мета Ісусових притч:

1. Розтлумачити людям, що саме Він і є Месія, правдивий Спаситель;
2. Наголосити на тому, що Царство Небесне вже близько для того, щоб люди змінили свій спосіб життя, тобто покалися і творили добрі діла;
3. Навчити людей розрізняти добро від зла, робити правильний вибір у житті;
4. Заохотити їх до справедливості, милосердя, смирення, пошуку правди і, до обожествлення.

(Кого? Незрозуміло що значить “обожествлення”. Раджу зняти слово, або замінити!!!)

Педагогічна вартість Христових притч полягає в тому, що вони є чудовим засобом спілкування з народом. Христові притчі дають можливість кожному з нас побачити в головних героях себе, свої проґріхи. Притчі немов би перевіряють наше серце на відкритість, або ж закритість перед сприйманням Слова Божого.

Методи засвоєння матеріалу з Ісусових притч:

- ✓ прочитати біблійний уривок;
- ✓ знайти головну думку притчі;
- ✓ дати відповідь на запитання: чого вона мене навчає?

Підсумок уроку: Вчитель допомагає учням самотійно зробити підсумок, що «...притча розрахована на віру, а не на розум. Притча спочатку приховує Боже Слово з тим, щоб його краще пізніше об'явити. В притчі ціле моє життя ставиться під знак питання; і це не тільки моє земне життя, але і те, яке Євангеліє називає “життям вічним”». *(На мою думку цитату не потрібно, бо людина спочатку сприймає розумом... Разом з тим притча розрахована на порівняння і зіставлення, проведення паралелі: життя матеріальне і духовне?)*

На всіх подальших наших з вами уроках, ми будемо глибше роздумувати над притчами Ісуса Христа, пізнаючи моральну основу християнського виховання.

Домашнє завдання: дати відповідь на запитання — з якою метою Ісус промовляв до народу притчами?

Тема 4. Мета людського життя і засоби її досягнення

Мета:

- Розкрити учням мету людського життя згідно з християнським вченням; спрямовувати учнів до правильного вибору в житті; розвивати моральні чесноти в характері учнів.

Ключовий вірш:

І. *«Не журіться про життя, що ви будете їсти, і ні про тіло, у що ви зодягнетесь. Бо більше від їжі життя, а тіло від одягу»* (Лк. 12, 22-23).

Біблійний уривок:

«І промовив до них: Глядіть, остерігайтеся всякої зажерливості, бо життя чоловіка не залежить від достатку маєтку його. І Він розповів їм притчу, говорячи: В одного багача гойно нива вродила була. І міркував він про себе й казав: Що робити, що не маю куди зібрати плодів своїх? І сказав: Оце я зроблю, порозвалюю клуні свої, і просторніші поставлю, і позбираю туди пашню свою всю та свій достаток. І скажу я душі своїй: Душе, маєш багато добра, на багато років складеного. Спочивай, їж та пий, і веселися! Бог же до нього прорік: Нерозумний, ночі цієї ось душу твою зажадають від тебе, і кому позостанеться те, що ти був наготовив?... Так буває і з тим, хто збирає для себе, та не багатіє в Бога.» (Лк 12,15-21).

Міжпредметні зв'язки: ботаніка, українська література.

Допоміжні засоби: аркуші паперу А4, кольорові олівці, або фломастери, аркуш сірого паперу А3.

Словник термінів та понять:

«душа» — безсмертна духовна істота наділена розумом та волею: в широкому значенні — людина з духом та тілом, а у вузькому значенні — людина без плоті, безтілесна;

«тіло» — це не лише плоть та кістки, а набагато гідніше, на чому наголошував апостол Павло: *«Бо тіло не є один член, а багато... І ви тіло Христове, а зосібна ви члени!»* (1Кор. 12, 14-27).

«Воно єднає усі члени, які його формують, являє нам людину в її головних станах: існування в гріху, у посв'яті Христові і входженні у славу».

«життя» — стан особи, існування окремої особистості; життя людини, її вік — від народження до смерті.

Розвиток теми:

На класній дошці виразно записано назву теми даного уроку.

Вчитель, скеровуючи увагу учнів до відповіді на запитання: для чого я живу? *спонукує їх задуматись про мету свого життя.* та допомагає дітям зрозуміти, що найвищою метою життя людини на землі є творити добрі діла, заради вічного життя з Богом у Небесному Царстві. З уроків п'ятого класу ми з вами вже знаємо, що людина створена Богом з великої любові. І саме тому Господь поселив її в найкращому місці, — Раю. У ньому людина відчувала себе щасливою, бачила Бога і спілкувалася з Ним.

Чи є так і тепер?

Чому людина не може бачити Бога, жити з Богом?

Що допомагає людині у спілкуванні з Богом, жити з Ним?

Мотивація навчальної діяльності — розмова вчителя з учнями:

- ✓ Чи бувало з вами таке, що ви когось довгий час очікували: маму і тата з роботи, сестру, брата?
- ✓ Що ви в цей період часу відчували?

Очевидно, коли ми когось чекаємо, заглядаємо у вікно, то виглядаємо, то прислухаємось до кроків за дверима з готовністю їх відкрити. Радіємо, коли приходить той, на кого ми чекали. Але якщо хтось із близьких затримується, тоді світимо світло й з нетерпінням чекаємо до глибокої ночі. Світло, у більшості випадків, є знаком радості. Той, хто повертається пізно ввечері додому й бачить світло у вікні, радіє, що його чекають.

Ісус Христос використав це порівняння зі світлом для того, щоб виявити нам правду про Його другий прихід. Саме про це ми дізнаємося з притчі «про десятих дів»:

«Тоді Царство Небесне буде подібне до десяти дів, що побрали каганці свої, та й пішли зустрічати молодого. П'ять же з них нерозумні були, а п'ять мудрі. Нерозумні ж, узявши каганці, не взяли із собою оливи. А мудрі набрали оливи в посудинки разом із своїми каганцями. А коли забаривсь молодий, то всі задрімали й поснули. А опівночі крик залунав: Ось молодий, виходьте назустріч! Схопились тоді всі ті діви, і каганці свої наготували. Нерозумні ж сказали до мудрих: Дайте нам із своєї оливи, бо наші каганці ось гаснуть. Мудрі ж відповіли та сказали: Щоб, бува, нам і вам не забракло, краще вдайтеся до продавців, і купіть собі. І як вони купувати пішли, то прибув молодий; і готові ввійшли на весілля з ним, і замкнені двері були. А потім прийшла й решта дів і казала: Пане, пане, відчини нам! Він же в відповідь їм проказав: Поправді кажу вам, не знаю я вас! Тож пильнуйте, бо не знаєте ні дня, ні години, коли прийде Син Людський!» (Мт. 25. 1-13).

Історична довідка: — (Її може подати вчитель, або підготовлений учень) — У місцевості, де жив Ісус Христос, коли було весілля, то світилки нареченої зі світлом в руках очікували приходу нареченого. Дуже важливо було не пропустити приходу молодого. Згідно з традицією, наречений приходив вночі, тому зустрічали його із запаленими світильниками й проводили в дім нареченої. Коли наречений входив у дім, двері зачиняли, для того, щоб ніхто сторонній не зміг увійти.

Обговорення притчі за допомогою запитань:

Кого саме зустрічали діви?

Як приготувалися вони до цієї зустрічі?

Чому п'ять дів називають мудрими, а п'ять — нерозумними?

Чи правильно вчинили мудрі діви, можливо вони були скупими?

Правильно, скупість це погана риса характеру, проте є й інша причина!?

Хто увійшов з нареченим у бенкетну залу?

Чого мене навчає Ісус Христос цією притчею?

Підсумок: Вчитель допомагає учням самостійно зробити підсумок, що кожен християнин, хто прагне жити в єдності з Богом, зобов'язаний жити згідно з Його заповідями завжди, адже Він

закликав: *«Тож пильнуйте, бо не знаєте ні дня, ні години, коли прийде Син Людський!»* (Мт. 25, 13); *«Не кожен, хто каже до Мене: Господи, Господи! увійде в Царство Небесне, але той, хто виконує волю Мого Отця, що на небі»* (Мт. 7, 21).

Домашнє завдання: дати письмову відповідь на запитання — де моє місце у цій притчі?

Тема 5. Правильна основа життя

Мета та завдання:

- Пояснити учням євангельську основу побудови життя людини у світі; відкрити Ісуса як Основу життя; формувати відповідальне ставлення до вибору цінностей в особистому житті.

Ключові вірші:

- I. *«Усякий бо дім хтось будує, а Той, хто все збудував, то Бог»* (Євр. 3, 4);
- II. *«Ніхто бо не може покласти іншої основи, окрім покладеної, а вона Ісус Христос»* (1Кр. 3, 11).

Біблійний уривок:

«Скажу вам, до кого подібний усякий, хто до Мене приходить та слів Моїх слухає, і виконує їх: Той подібний тому чоловікові, що, будуючи дім, він глибоко викопав, і основу на камінь поклав. Коли ж злива настала, вода кинулася на той дім, та однак не змогла захитати його, бо збудований добре він був! А хто слухає та не виконує, той подібний тому чоловікові, що свій дім збудував на землі без основи. І наперла на нього ріка, і зараз упав він, і велика була того дому руїна!» (Лк. 6, 47-49)

Між предметні зв'язки: образотворче мистецтво, географія, музика.

Допоміжні засоби: посудина з водою, пакетик з піском, кілька камінців, кольоровий папір (червоний, сірий, коричневий, зелений), може бути пластмасовий іграшковий будинок.

Словник термінів та понять:

- «основа» — те, на чому що-небудь ґрунтується, тримається, базується: база, ядро, осердя; фундамент, опертя, підвалина, опора;
- «цінності» — важливі життєві орієнтири — духовні та матеріальні;
- «вибір» — відбувається, коли необхідно з двох чи декількох речей вибрати одну; вибір завжди потягає за собою свободу, невимушеність, тому має місце такий вислів — «свобода вибору».

Розвиток теми

На класній дошці виразно записано назву теми даного уроку.

Вчитель допомагає учням зібратися з думками за допомогою таких запитань:

Чи бачили ви, як будують будинок?

Спробуймо й ми з вами побудувати будинок —

З чого починають будувати дім?

Що саме кладуть у фундамент?

Практична діяльність:

- ✓ з сірого паперу склеюємо прямокутник, з червоного – вирізаємо цеглинки, складаємо їх. Таким чином – будуємо стіни, а з іншого паперу склеюємо дах;
- ✓ наш будинок вже готовий;
- ✓ у плоску широку посудину, посередині, кладемо плоский камінь, а на нього ставимо наш дім. З пляшки з розпилювачем вливаємо туди воду;
- ✓ повторюємо експеримент ще раз, проте в посудину насипаємо жменю піску

Зрозуміло, правда, що від правильного вибору місця фундаменту залежить яким саме буде наш будинок. Згадаймо притчу про будинок збудований на різних фундаментах, її зміст (Лк. 6, 47-49), або ж (Мт. 7, 24-28).

Ісус Христос, як ви вже знаєте, навчаючи притчами, вибирає відповідні порівняння, які є зрозумілими для його слухачів. І ви, можливо, чули, а можливо й бачили – повені.

Якими можуть бути наслідки повені?

Що символізує дім на скелі?

Ісус Христос, до апостола Симона, звертався так: *«І кажу Я тобі, що ти скеля, і на скелі оцій побудую Я Церкву Свою, і сили адові не переможуть її»* (Мт. 16, 18). Окрім того, у Святому Письмі читаємо: *«Господь моя скеля і моє пристановище»*.

Дім, врешті решт, – це символ нашого життя. Будувати своє життя на камені означає не лише слухати слово Господнє, але жити згідно з тим, як навчає Господь. Щоб будувати життя своє на заповідях Божих, необхідно перш за все увірувати в те, що Господь є Володарем видимого і невидимого світу, Володарем життя кожної людини. В основу нашого життя має бути закладеною віра у Бога, відповідальність перед Ним, як перед найвищим Авторитетом.

Підсумок уроку: Вчитель допомагає учням самостійно зробити підсумок, що євангельський принцип побудови щасливого життя людини полягає в тому, щоб в основі життя була закладена віра в Бога, відповідальність перед Богом за особисті вчинки. Щодо цього у Святому Письмі є дуже влучні слова псалмопівця: *«Боже Ти Бог мій, я шукаю від рання Тебе, душа моя прагне до Тебе»* (Пс. 63(62), 2).

Домашнє завдання: проілюструвати притчу «про дім на скелі».

Розділ 2:

«Слово Боже виховує нас»

Тема 1. Вибір цінностей

Мета та завдання:

- Розкрити учням суть понять “духовні цінності” і “матеріальні цінності”; пояснити різницю між духовними та матеріальними цінностями; формувати почуття особистої відповідальності за правильний вибір цінностей.

Ключовий вірш:

I. *«Бо де скарб твій, там буде й серце твоє!»* (Мт. 6, 21).

Біблійний текст –

«Царство Небесне подібне до скарбу, захованого в полі, що його чоловік, знайшовши, ховає і, радіючи з того, іде й продає все, що має, а купує те поле. Подібне ще Царство Небесне до купця, що шукає добрих перел» (Мт. 13, 44-45).

Міжпредметні зв'язки: українська мова, географія.

Допоміжні засоби: плакати з надписом ключового вірша; перламутровий коралик, малюнок, або натуральні мушлі, скринька.

Словник термінів та понять:

«Царство Небесне» – те ж саме, що й «Царство Боже» – підкорення всієї людини і всього, що її оточує, – Богу Отцю, через Бога Сина, у Дусі Святому;

«скарб» – можна записати декілька значень: 1) коштовності заховані в певному місці; 2) духовні та культурні цінності людини; 3) хтось, або щось надзвичайно важливі, з винятковими задатками; 4) пожитки, майно, надзвичайно важлива річ...;

«серце» – не лише як життєво-важливий орган людини, а перш за все місце, де має перебувати Бог у людині, тобто, «серце включає в себе усю повноту духовного життя, яке включає в себе усю людину, зі всіма її здібностями та видами діяльності».

Розвиток теми:

На класній дошці виразно записано назву теми даного уроку.

Вчитель великими літерами під темою уроку на класній дошці, записує два слова:

1. ціна;
2. цінність,

та заохочує учнів до обговорення цих слів.

Отже, ми з'ясували, що ціна – це вартість певної речі, виражена в грошових одиницях. А для того, щоб краще зрозуміти в чому полягає цінність, – послухайте це оповідання:

«Осінь 1933 року. Вечоріло. Скрипнула хвіртка і на подвір'я увійшла висока, худа, з виряченими очима, жінка. Вона, опершись до стовпа, на якому трималася хвіртка, голосно застогнала, зсунувшись до землі.

Баба Катерина з закликом *зукнула* до внуків: «Діти, по маму!». Прибігли син і невістка. Баба Катерина насилу підтримувала виснажене тіло молодиці. Вона вже не стогнала, – з великих чорних очей котились дві помітні сльози, а у відкритій руці вона тримала золотий перстень з блискучим діамантом, прошепотіла сухими устами: «Хліба, хліба».

Син з невісткою взяли молодицю попід руки й завели до хати, поклали на широку лаву, нагодували. Наступного дня молодиця підвелась, обняла бабу Катерину, поцілувала руки, вклонилася і поклала на стіл золотий перстень. «Бог має більше, ніж роздав. Не візьму я від тебе цього. Іди собі з Богом» – промовила баба Катерина і витерла непрохану сльозу зі своїх очей. Молодиця подякувала господарям, кажучи: «Хліб – це найдорожчий скарб, бо без нього немає життя, а все решту не має зараз значення».

Обговорення оповідання за допомогою запитань:

- ✓ Чому жінка за кусень хліба віддавала золотий перстень?
- ✓ Що є найбільшою цінністю для людини?
- ✓ Порівняйте ціну золота та ціну хліба сьогодні:

1г. золота коштує 147 грн, а 1кг. хліба – 4 грн.

Ісус Христос порівнював Царство Боже зі скарбом. Як ви думаєте, що означає «скарб» і як він виглядає

Можемо сказати, що скарб – це дорогоцінності, які, деколи, уся родина, або ж одна людина збирає протягом усього свого життя. Боячись, щоб злодії не викрали скарбу та не довіряючи іншим, люди ховали їх, закопуючи в землю. У випадку, коли щось з цією людиною трапилося, вона скажімо – померла, то цей скарб назавжди може залишитись у землі й ніхто ним не скористається. Проте, на відміну від земного ставлення до скарбів, Ісус Христос говорить таке: *«Не складайте скарбів собі на землі, де нищить їх міль та іржа, і де злодії підкопуються й викрадають. Складайте ж собі скарби на небі, де ні міль, ні іржа їх не нищить, і де злодії до них не підкопуються та не крадуть. Бо де скарб твій, там буде й серце твоє!»* (Мт. 6, 19-21).

Проте подумаймо над смислом притчі, яку ми щойно читали:

- ✓ Що означає поле, про яке говориться у притчі?
- ✓ Кого символізує купець?

Закріплення уроку – завдання для учнів:

- Обдумати та дати відповідь на запитання:

Маючи великий матеріальний статок, як саме можна ним скористатися?

- Поділити клас на групи по 4 особи: кожен з учнів, що входить до тієї чи іншої групи спочатку записує свою точку зору, відтак – обговоривши в групі, спільно записують кольоровими фломастерами на аркуші А4 єдину думку;
- Обговорити відповіді на запитання: які саме цінності є найважливішими для нашого класу?

Які цінності є найважливішими для нашого суспільства?

Підсумок уроку: вчитель допомагає учням самостійно зробити підсумок, беручи за основу такі біблійні уривки: «Шукайте ж найперш Царства Божого й правди Його, а все це вам додасться» (Мт. 6, 33); «Чого око не бачило й вухо не чуло, і що на серце людині не впало, те Бог приготував був тим, хто любить Його!» (1Кр. 2, 9).

Домашнє завдання: Знайти інформацію про перли: як вони ростуть, як їх отримують, скільки може коштувати перлове намисто; Написати коротенький твір-роздум на тему: «Найціннішою перлиною для мене є...».

Тема 2. Слухати і приймати слова Правди

Мета та завдання:

- Розкрити учням зміст понять «Правда – Істина»; пробудити в дітей бажання до пошуку Правди; формувати в дітях свідомість, що єдиною Правдою у людському житті є Ісус Христос.

Ключові вірші:

- I. *«Тож промовив Ісус до юдеїв, що в Нього ввірували: Як у слові Моїм позостанетеся, тоді справді Моїми учнями будете, і пізнаєте правду, а правда вас вільними зробить!»* (Ів. 8, 31-32);
- II. *«Я дорога, і правда, і життя...»* (Ів. 14, 6).

Біблійний текст –притча «про Сіяча» (Лк. 8, 5-15):

«Ось вийшов сіяч, щоб посіяти зерно своє. І, як сіяв, упало одне край дороги, і було повитоптуване, а птахи небесні його повидзьобували. Друге ж упало на ґрунт кам'янистий, і, зійшовши, усохло, не мало бо вогкості. А інше упало між терен, і вигнався терен, і його поглинив. Інше ж упало на добру землю, і, зійшовши, уродило стократно. Це сказавши, закликав: Хто має вуха, щоб слухати, нехай слухає! Запитали ж Його Його учні, говорячи: Що визначає ця притча? А Він відказав: Вам дано пізнати таємниці Божого Царства, а іншим у притчах, щоб дивились вони і не бачили, слухали і не розуміли. Ось що означає ця притча: Зерно це Боже Слово. А котрі край дороги, це ті, хто слухає, але потім приходить диявол, і забирає слово з їхнього серця, щоб не ввірували й не спаслися вони. А що на кам'янистому ґрунті, це ті, хто тільки почує, то слово приймає з радістю; та кореня не мають вони, вірують доточно, і за час випробовування відпадають. А що впало між терен, це ті, хто слухає слово, але, ходячи, бувають придушені клопатами, та багатством, та життєвими розкошами, і плоду вони не дають. А те, що на добрій землі, це оті, хто як слово почує, береже його в щирому й доброму серці, і плід приносять вони в терпеливості».

Допоміжні матеріали: плакати з надписом ключових віршів, кольорова крейда, колоски та зернятка пшениці, горщики з різними ґрунтами: пісок, чорнозем, аркуш А4 з надписаним великими літерами

словом ПРАВДА.

Міжпредметні зв'язки: українська мова, ботаніка, математика.

Словник термінів та понять:

«Правда» – істина в ділі, істина в образі; незаперечний факт (правдивість, справедливість, правосуддя тощо); існує людська правда, а існує й Божя правда; *«Коли ж кажемо, що маємо спільність із Ним, а ходимо в темряві, то неправду говоримо й правди не чинимо!»* (1Пв. 1, 6).

«Істина» – найправильніше, найточніше, найсправедливіше...; – Бог.

«зерно» – насіння; тобто зерно пшениці, оскільки головним продуктом в Ханаані була пшениця;

«добра земля» – сприятлива земля, яка спроможна принести гідні, очікувані плоди; родюча земля.

Розвиток теми:

На класній дошці виразно записано назву теми даного уроку.

Вчитель роздає учням аркуші А4 з записаним на ньому словом ПРАВДА і звертається до них: — Дорогі діти, сьогодні ми разом з вами будемо роздумувати над тим, що допоможе зрозуміти, що таке Правда, чому Нею необхідно жити, захищати Її, відстоювати, а найголовніше – пізнавати цю Правду.

Роздавши аркуші зі словом «ПРАВДА», вчитель наголошує на завданнях, які треба виконати:

- ✓ Продовжити речення про визначення Правди: «Правда це – ...»;
- ✓ До записаного на аркуші слова «Правда» підберіть спільнокореневі слова, які, на ваш погляд, виражають, попри все, і саму людину та її вчинки;
- ✓ Чи кожен з вас у своєму повсякденному житті, діє – розмовляє – живе – у Правді?

Вчитель: Кожен з нас, цієї хвилини, для себе самого, склав невеличкий іспит свого серця. А припустіть тепер, як важко буде, коли такий іспит необхідно буде складати Комуś, а ще глибше, коли – Богові?

Щоб ви краще зрозуміли тему уроку, послухайте таке оповідання: *«Колись давно в далекому місті народилася прозора дитина. Вона була прозорою немов повітря, немов джерельна вода. У неї було тіло, кістки, проте це все було прозорим настільки, що можна було побачити, як б'ється серце, які думки рояться в голові. Одного разу ця дитина, на ім'я Яків, сказала неправду, як одразу ж в її голівці з'явилася вогняна куля і всі люди могли бачити те, що відбулося. Яків виправився: сказав правду і куля зникла. Відтоді, Яків більше ніколи не говорив неправди, а люди дуже полюбили його за правдомовність називаючи кришталевим Яковом. Усі, хто спілкувався з ним, ставали правдолюбними, бо окрім того, що можна було бачити його думки, він теж міг читати думки інших людей.*

У країні, де жив Яків, володарював жорстокий цар–диктатор, який не рахувався з думками інших людей, а запровадив свої закони несправедливості, обману, ошукування. Важко стало жити

людям, кожен боявся покарання та немилості царя і намагався на все закривати очі. Важко було Якову, хоч він нічого і не говорив, але всі його думки читали люди і це їх підбадьорювало, додавало їм сили. Крадькома, люди повторювали думки Якова, а це давало їм надію на кращу зміну. Думки його читали також і наближені особи до царя, тому й повідомили цареві про те, що Яків немов би – бунтує населення.

Тиран наказав заарештувати кришталевого Якова та помістити до найтемнішої та найсуворішої в'язниці. Натомість проявилася незвична ситуація: стіни, стеля, підлога, навіть огорожа тієї в'язниці стали прозорими. Люди, які проходили біля в'язниці, мали можливість це бачити та читати думки хлопця.

У ночі в'язниця випромінювала велике сяйво, яке розливалось на все місто й поза його межі. Це світло потрапляло й до палацу тирана так, що, змушений закривати щільно вікна, не міг зупинити потік й теж читав думки Якова.

Тобто, бачимо і розуміємо, що Правда є сильнішою за будь-які в'язниці та за будь-яких тиранів»

А тепер прочитаймо, що говорив Ісус Христос стосовно ПРАВДИ:

- ✓ «Я дорога, і правда, і життя. До Отця не приходить ніхто, якщо не через Мене» (Ів. 14, 6);
- ✓ «Того ж дня Ісус вийшов із дому, та й сів біля моря. І безліч народу зібралась до Нього, так що Він увійшов був до човна та й сів, а весь натовп стояв понад берегом. І багато навчав Він їх притчами, кажучи: Ось вийшов сіяч, щоб посіяти. І як сіяв він зерна, упали одні край дороги, і пташки налетіли, та їх повидзьобували. Другі ж упали на ґрунт кам'янистий, де не мали багато землі, і негайно посходили, бо земля неглибока була; а як сонце зійшло, то зів'яли, і коріння не маючи, посохли. А інші попадали в терен, і вигнався терен, і їх поглушив. Інші ж упали на добру землю і зродили: одне в сто раз, друге в шістдесят, а те в тридцяттеро. Хто має вуха, щоб слухати, нехай слухає!» (Мт. 13, 1-9);
- ✓ «Слухайте, вийшов сіяч ось, щоб сіяти. І як сіяв, упало зерно одне край дороги, і налетіли пташки, і його повидзьобували. Друге ж упало на ґрунт кам'янистий, де не мало багато землі, і негайно зійшло, бо земля неглибока була; а як сонце зійшло то зів'яло, і, коріння не маючи, усохло. А інше впало між терен, і вигнався терен, і його поглушив, і плоду воно не дало. Інше ж упало на добру землю, і дало плід, що посходив і ріс; і видало втридцяттеро, у шістдесят і в сто раз. І сказав: Хто має вуха, щоб слухати, нехай слухає!» (Мк. 4, 3-9).

Обговорення біблійних уривків за допомогою прикладів та запитань –

- ✓ Показуючи учням колосок пшениці, роздати зернятка:
 - Пригадаймо з уроків ботаніки, яке коріння у пшениці?
 - Коли саме висівають пшеницю?
 - Від чого залежить урожай?

Символ зерна Ісус Христос використав для того, щоб показати як люди по-різному сприймають слово Боже, Він роз'яснив зміст цієї притчі:

«Послухайте ж притчу про сіяча. До кожного, хто слухає слово про Царство, але не розуміє, приходить лукавий, і краде посіяне в серці його; це те, що посіяне понад дорогою. А посіяне на кам'янистому ґрунті, це той, хто слухає слово, і з радістю зараз приймає його; але кореня в ньому нема, тому він непостійний; коли ж утиск або переслідування настають за слово, то він зараз спокушується. А між терен посіяне, це той, хто слухає слово, але клопоти віку цього та омана багатства заглушують слово, і воно зостається без плоду. А посіяне в добрій землі, це той, хто слухає слово й його розуміє, і плід він приносить, і дає один у сто раз, другий у шістдесят, а той у тридцятьеро» (Мт. 13, 18-23).

Закріплення уроку за допомогою коротенького прикладу:

Студент третього курсу, приїхав на канікули до дідуся в село. Дідусь запитує його:

- Ну, чого ти там у великому місті навчився?
- Та багато чого навчився, — відповів студент.
- А, скажи ж мені, запитує знову дідусь, що таке правда?
- Гм, - замислився студент...
- Правдою, - подумавши відповів він, - є це все, що я бачу.
- Тоді виходить, що як ти був далеко і мене не бачив, то це вже неправда, що я є? Але ж я був тут у селі, думав про тебе, чекав тебе.

Замислився студент.

А дід йому на те відповідає: «Правда, онучку, — є Бог, хоч ми Його не бачимо, а Він був, є і буде».

Підсумок уроку: Вчитель допомагає учням самостійно зробити підсумок, що правда — це Бог, котрий Сам сказав, що Він «дорога, правда і життя». Проте важливим є не лише знати про Правду, а жити в Ній, сповідувати, захищати та відстоювати. Багато прикладів захисту, відстоювання та сповідання Правди ми знаходили, знаходимо і будемо знаходити в історії людства завжди, бо ж Бог — був, є і буде.

Домашнє завдання: Відобразити у малюнку притчу «про сіяча»; Відповісти на запитання: до якого ґрунту належу я?

Тема 3. Гордість і смирення

Мета та завдання:

- Розкрити зміст понять «гордість» і «смирення»; формувати в характері учнів бажання

подолати гордість та до плекати смирення перед Богом та перед ближніми.

Ключові вірші:

- I. *«Божже змилуйся наді мною грішним!»* (Лк. 18, 12);
- II. *«Візьміть на себе ярмо Моє, і навчіться від Мене, бо Я тихий і серцем покірливий, і знайдете спокій душам своїм»* (Мт. 11, 29).

Біблійний уривок – притча «про фарисея і митаря» (Лк. 18, 10–14):

«Два чоловіки до храму ввійшли помолитись, один фарисей, а другий був митник. Фарисей, ставши, так молився про себе: Дякую, Боже, Тобі, що я не такий, як інші люди: здиришки, несправедні, перелюбні, або як цей митник.

Я пощу два рази на тиждень, даю десятину з усього, що тільки надбаю!

А митник здалека стояв, та й очей навіть звести до неба не смів, але бив себе в груди й казав: Боже, будь милостивий до мене грішного!...

Говорю вам, що цей повернувся до дому свого більш виправданий, ніж той. Бо кожен, хто підноситься, буде понижений, хто ж понижується, той піднесеться».

Міжпредметні зв'язки: українська мова.

Словник термінів та понять:

«смирення» – слідування за Христом, життя у Христі; покора, покірливість, послух тощо;

«гордість» – заперечення Бога; «гордий подібний до яблука, що всередині зогнило, а зверху світить красою» (Іван Ліствичник)

«зарозумілість» – захоплення людиною своїми інтелектуальним здібностями; визнання лише власного авторитету думок та категоричне заперечення думок інших;

«митар» – людина, яка збирала податок; митник;

«фарисей» – член найкількіснішої та наймогутнішої, як на той час, партії між євреями;

Розвиток теми:

На класній дошці чітко написано тему уроку. Вчитель зосереджує увагу учнів на двох словах: «гордість» і «смирення». Відтак подає завдання для глибшого розуміння цих слів:

- ✓ Написати синоніми до слова «гордість» ...;
- ✓ Написати синоніми до слова «смирення»;
- ✓ Обговорення загальних визначень.

Вчитель: Пригадаймо, діти, з 5-го класу–

- ✓ В яких ситуаціях ми говорили про гордість?
- ✓ Як зашкодила гордість першим людям?
- ✓ Яким чином Йосиф, син Якова, проявив смирення?
- ✓ У чому проявилось смирення Авраама?

Можемо з впевненістю сказати, що гордість призводять до руйнування гармонійних стосунків між людьми, та у стосунку між людиною і її Творцем.

Ось декілька розповідей святих отців про небезпеку гордості:

«Один монах, на ім'я Ірон, п'ятдесят років провів у пустині та переважав усіх пустинників цієї пустині своїм рівно ангельським життям. Але гордість згубила і такого подвижника. Він був переконаний в тому, що сусідні монахи, які жили неподалік від його домівки, дотримуються не такого уставу, як, на його думку, слід було їм дотримуватися, тому почав до них відноситися з презирством. От і зловився за це його переконання злий ворог, який з'явився цьому угоднику у вигляді світлого ангела та запропонував йому кинутися до долу колодязя, мовляв, через таке богоугодне високо духовне життя нічого з ним не трапиться. Монах так і вчинив, проте ... витягнули з цього колодязя його ледь живим, а через три дні він помер. Ось так гордість спроможна зруйнувати те, що протягом багатьох років людина в собі формує»

Вчитель, або ж один з учнів зачитує вголос біблійний уривок Лк. 18, 10-14., після чого спільно обговорюють притчу за допомогою запитань:

- ✓ Якою є молитва фарисея?
- ✓ Якою є молитва митаря?
- ✓ Молитва кого з них є зразком покаятної молитви?
- ✓ Хто я в цій притчі: фарисей чи митар?
- ✓ Чого мене навчає ця притча?
- ✓ На які висновки наштовхує нас молитва митаря?

Закріплення теми – завдання для учнів:

Вголос прочитати ті уривки зі святого Письма, в яких Ісус Христос скеровує свої слова саме до фарисеїв:

- I. Мт. 23, 13-14. 23-27 – *«Горе ж вам, книжники та фарисеї, лицеміри, що перед людьми зачинаєте Царство Небесне, бо й самі ви не входите, ані тих, хто хоче увійти, увійти не пускаєте! Горе ж вам, книжники та фарисеї, лицеміри, що вдовині хати поїдаєте, і напоказ молитесь довго, через те осуд тяжчий ви приймете!», «Горе вам, книжники та фарисеї, лицеміри, що даєте десятину із м'яти, і ганусу й кмину, але найважливіше в Законі покинули: суд, милосердя та віру; це треба робити, і того не кидати. Проводирі ви сліпі, що відціджуєте комаря, а верблюда ковтаєте! Горе вам, книжники та фарисеї, лицеміри, що чистите зовнішність кухля та миски, а всередині повні вони здирства й кривди! Фарисею сліпий, очисти перше середину кухля, щоб чистий він був і назовні! Горе вам, книжники та фарисеї, лицеміри, що подібні до гробів побілених, які гарними зверху здаються, а всередині повні трупних кісток та всякої нечистоти!»*

II. Лк. 11, 39, 42-44 – *«Тепер ви, фарисеї, он чистите зовнішність кухля та миски, а ваше нутро повне здирства та кривди!», «Горе вам, фарисеям, бо ви десятину даєте з м'яти та рути й усякого зілля, але обминаєте суд та Божу любов; це треба робити, і того не лишати! Горе вам, фарисеям, що любите перші лавки в синагогах та привіти на ринках! Горе вам, бо ви як гроби непомітні, люди ж ходять по них і не знають того...»;*

III. Лк. 12, 1 – *«Того часу, як зібралися десятитисячні натовпи народу, аж топтали вони один одного, Він почав промовляти перш до учнів Своїх: Стережіться розчини фарисейської, що є лицемірство!»;*

Підсумок уроку: Вчитель допомагає учням самостійно зробити підсумок, що не потрібно вишукувати серед суспільства фарисеїв та викорінювати їх, а, переш за все, варто в собі викоринити фарисейство, та прагнути смиренності у всьому.

Домашнє завдання: Вивчити на пам'ять молитву митаря.

Тема 4. Терпіння і справедливість

Мета та завдання:

- Допомогти дітям відкрити вартість терпіння і жертви; формувати в дітей моральні чесноти: терпеливість, доброту та справедливість.

Ключовий вірш:

I. *«Шукайте ж найперше Царства Божого й правди Його, а все це вам додасться» (Мт. 6, 33).*

Біблійний текст – притча «про багача і Лазаря»:

«Був один чоловік багатий, що одягався у кармазин та вісон та бенкетував щодня розкішно. Убогий же якийсь, на ім'я Лазар, лежав у нього при воротах струпами вкритий; він бажав насититись тим, що падало в багатого зо столу; ба навіть пси приходили й лизали рани його. Та сталося, що помер убогий, і ангели занесли його на лоно Авраама. Помер також багатий, і його поховали. В аді, терплячи тяжкі муки, зняв він очі і побачив здалека Авраама та Лазаря на його лоні, і він закричав у голос: Отче Аврааме, змилуйся надо мною і пошли Лазаря, нехай умочить у воду кінець пальця свого й прохолодить мій язик, бо я мучуся у полум'ї цім. Авраам же промовив: Згадай, мій сину, що ти одержав твої блага за життя свого, так само як і Лазар свої лиха. Отже, тепер він тішиться тут, а ти мучишся. А крім того всього між нами і вами вирита велика пропасть, ото ж ті, що хотіли б перейти звідси до вас, не можуть; ані звідти до нас не переходять. Отче, сказав багатий, благаю ж тебе, пошли його в дім батька мого; я маю п'ять братів, нехай він їм скаже, щоб вони також не прийшли в це місце муки. Авраам мовив: Мають Мойсея і пророків; нехай їх слухають. Той відповів: Ні, отче Аврааме, але коли до них прийде хто з мертвих, вони покаються. А той відозвався до нього: Як вони не слухають Мойсея і пророків, то

навіть коли хто воскресне з мертвих, не повірять» (Лк.16, 19-31).

Допоміжні матеріали: ілюстрації до теми, ікона Ісуса Христа, свічка.

Міжпредметні зв'язки: українська мова та література.

Словник термінів та понять:

«справедливість» – те, що вчинено згідно з правдою, совістю: існує єдина справедливість, базована виключно на любові;

«терпіння» – стан, в якому людина переживає горе, втрату, хворобу тощо;

«терпеливість» – чеснота, яка допомагає людині бути терпеливою; «треба з радістю все терпіти аж до смерті заради Господнього імені і Його заповідей» (*Василій Великий*).

Розвиток теми:

На класній дошці виразно записана тема уроку, зосереджуємо увагу учнів на двох словах: «терпіння» і «справедливість»; За допомогою навідних запитань, вчитель допомагає учням самостійно думати та висловлювати свої думки:

~ Що таке терпіння?

~ Терпіння можна купити?

~ Чи його отримують в подарунок?

Отже, терпіння це випробовування людини через певні невігоди: хворобу, матеріальний нестаток, утиски тощо. Людину, яка без нарікань приймає ці випробовування називають терпеливою, оскільки володіє дуже важливою для життя чеснотою – терпеливістю. Ось, прочитаймо декілька уривків, на яких наголошують у своїх посланнях апостоли:

- ✓ Яків 5, 11 – «*Бо щасливими називаємо тих, що терпіли. Ви чули про терпіння Йова і знаєте Господній кінець, що Господь дуже милосердний та щедрий*»;
- ✓ 1Пет. 4, 13 – «*...але радійте, бо ви є учасниками Христового терпіння, щоб і в з'явленні Його слави ви зраділи й звеселилися*»;
- ✓ Рим. 5, 3 – «*І не лише нею, а й хвалимося в терпіннях, знаючи, що терпіння виховує терпеливість, ...*»;
- ✓ Рим. 8, 18 – «*Бо я вважаю, що терпіння нинішнього часу нічого не варті супроти майбутньої слави, що має з'явитися в нас*»;
- ✓ 2Кор. 4, 17 – «*Бо наше тимчасове легке терпіння готує нам у незбагненній щедрості вічну славу, ...*»;
- ✓ Євр. 2, 9 – «*А бачимо Ісуса, який через терпіння смерті був увінчаний славою і честю, який не набагато був меншим від ангелів, щоб за Божою ласкою зазнати за всіх смерті*»;
- ✓ Об. 2, 3 – «*...і маєш терпіння, і переніс за ім'я моє, але не знемігся*».

Після прикладів наведених зі Святого Письма, вчитель, або ж хтось з учнів зачитує вголос біблійний уривок уроку: Лк. 16, 19-31. Обговорення притчі за допомогою навідних запитань:

- ✓ Про що розповідається в цій притчі?
- ✓ Що найбільше кожного з вас вразило в цій притчі?

Порівняльну характеристика Багача та Лазаря у двох колонках:

Життя двох людей на землі

Багач:

- одягався у кармазин та вісон;
- бенкетував щодня...

Лазар:

- лежав струпами вкритий;
- їв те, що падало зі столу багача...

Зміна після смерті

Багач:

- терпить муки...

Лазар:

- радіє поруч з Авраамом...

Необхідно усім і завжди пам'ятати те, що відповів Авраам багачеві: *«Авраам же промовив: Згадай, сину, що ти вже прийняв за життя свого добре своє, а Лазар так само лихе; тепер він тут тішиться, а ти мучишся»* (Лк. 16, 25).

Праця в групах:

1. Напишіть синоніми –
 - до слова «терпіння»;
 - до слова «терпеливість»;
 - до слова «справедливість».
2. Дайте відповідь на такі запитання:
 - якими є наслідки провокування до терпіння ближнього?
 - якими є наслідки справедливості?

На минулих уроках ми з вами говорили, що окремі моральні чесноти ведуть до подолання гордості. Які це чесноти? Вчитель скеровує увагу учнів на ключовий вірш – Мт. 6, 33 та пропонує дати спільну відповідь на навідні запитання

- ✓ Для чого ми маємо бути справедливими і терпеливими одні до одних, до батьків, учителів, старших?
- ✓ Хто може бути справжнім зразком прояву справедливості і терпеливості?

Закріплення теми – завдання для учнів:

З розсипаних слів складіть речення і прочитайте блаженство, яке перегукується з вивченою темою: Царство – блаженні – духом – вбогі – бо їхнє – Небесне.

Підсумок уроку: Вчитель допомагає учням самостійно зробити висновок за допомогою навідного запитання: до чого закликає нас Ісус Христос притчею про багача і Лазаря? Зрештою, маємо цінні

поради апостолів: «... Розсилав та вбогим роздав, Його справедливість триває навіки!» (2Кор. 9, 9); «Коли знаєте, що Він праведний, то знайте, що всякий, хто чинить справедливість, народився від Нього» (1Ів. 2, 29).

Тема 5. Відповідальність за вчинки

Мета та завдання:

- Допомогти зрозуміти, що відповідальність є виявом самостійності; формувати в учнях відповідальність за свої вчинки перед Богом та перед ближніми.

Ключові вірші:

- I. *«Усе мені можна, та не все на пожиток. Усе мені можна, але мною ніщо володіти не повинно»* (1Кор. 6, 12).
- II. *«Так і ви, коли зробите все вам наказане, то кажіть: Ми нікчемні раби, бо зробили лиш те, що повинні зробити були!»* (Лк. 17, 10).

Біблійний уривок – притча «про кукіль»:

«Ще одну притчу подав Він їм, промовляючи: „Царство Небесне подібне до чоловіна, що був посіяв добре зерно на своїм полі. Та коли люди спали, прийшов його ворог і посіяв кукіль поміж пшеницю та й пішов. Коли виростло збіжжя і вигнало колосся, тоді й кукіль появився. Прийшли слуги господаря і кажуть до нього: Пане, хіба не добре зерно ти посіяв на твоїм полі? Звідки ж узявся кукіль? Він і відповів їм: Ворог-чоловік зробив це. А слуги йому кажуть: Хочеш, ми підемо, його виполемо? Ні! – каже, щоб, викоплюючи кукіль, ви часом не вирвали разом з ним пшениці. Лишіть нехай росте до жнив одне й друге разом. А під час жнив я женцям скажу: Зберіть перше кукіль, та зв'яжіть його в снопи, щоб його спалити; пшеницю ж складіть у мою клуню. [...] Тоді він відіслав народ і прийшов додому. І підійшли до нього учні його та й кажуть: „Виясни нам притчу про кукіль, що на полі.” А він у відповідь сказав їм: „Той, хто сіє добре зерно – це Син Чоловічий; поле – це світ; добре зерно – це сини Царства; а кукіль – це сини лукавого; ворог, що його посіяв – це диявол; жнива – це кінець світу; женці – це ангели» (Мт.13, 24-30; 36-39).

Допоміжні матеріали: плакати з надписом ключового вірша кольоровою крейдою; завдання для

учнів, на листочках.

Міжпредметні зв'язки: українська мова та література.

Словник термінів та понять:

«добро» – благо, усе, що є чесним та корисним для формування особи;

«зло» – недобре, негативне, вороже, лихе;

«ворог» – той, хто вороже ставиться до людини, бажає їй зла;

«кукіль» – бур'ян, який найчастіше виростає серед пшениці: стебла кукилю і стебла пшениці практично відрізнити дуже важко, аж поки не наповняться зернята пшениці і кукилю.

Розвиток теми:

На класній дошці виразно записано назву теми уроку, а вчитель зосереджує увагу учнів на ілюстрації «Сіяч сіє зерно»; Людина сама відповідає за свій життєвий вибір, за кожне слово, за кожний негідний вчинок перед Богом і перед ближніми.

Завдання для учнів – на листках:

1) Підібрати синоніми

до слова «відповідальність»;

до слова «заздрість».

Які існують шляхи подолання зла?

2) Минулого уроку ми з вами роздумували над гріхом гордості: пригадаймо спільно, в якій саме притчі Ісус Христос говорив про гордість?

3) Якими є наслідки гордості?

4) Звертаємо увагу дітей на ключові вірші: 1Кор. 6, 12; Лк. 17, 10

5) Хто може бути для вас прикладом для наслідування?

Сам Ісус Христос дає нам приклад вільного вибору, коли говорить про те, що немає ніхто більшої любові, як той, хто віддає своє життя за ближнього.

Ознайомлення учнів з притчею: Вчитель, або ж хтось з учнів зачитує біблійний уривок вголос: Мт. 13, 24-30 і Мт. 13, 36-39. Відтак, учні обговорюють притчу за допомогою навідних запитань:

✓ Що посіяв сіяч?

✓ Чому господар заборонив виполоти кукіль?

✓ Що станеться при кінці світу з грішниками і праведниками?

Закріплення теми – завдання для учнів:

Образотворча діяльність на уроці: вчитель пропонує дітям виготовити «зерно» з біблійним віршом; діти відносять свої «зернятка» додому, перечитують написане на них, піклуються про «насіння своєї душі», – вчаться слухати, приймати в серце.

Підсумок уроку: Вчитель допомагає учням самостійно зробити підсумок уроку за допомогою

навідних запитань: чого мене навчає Ісус Христос притчею «про кукіль»? Притчею про кукіль Ісус Христос навчає нас, *що за свої вчинки ми будемо відповідати перед Господом*. заздрість негативно впливає на стосунки людей. Тому, відповідальне ставлення до вчинків у житті вказує на приналежність кожного з нас до «пшениці» на полі нашого Творця.

Тема 6. Працелюбність. Винагорода за працю

Мета та завдання:

- Пояснити учням значення праці як участі людини в Божому ділі сотворення; формувати у дітях відповідне розуміння винагороди за працю; розвивати в характері дітей працелюбність та доброзичливість.

Ключовий вірш:

- I. *«Не працюйте тільки про людське око, немов підлежучись, але в простоті серця, боячися Бога!»* (Кол. 3, 22).

Біблійний уривок:

«Бо Царство Небесне подібне одному господареві, що вдосвіта вийшов згодити робітників у свій виноградник. Згодившись ж він із робітниками по динарію за день, послав їх до свого виноградника. А вийшовши коло години десть третьої, побачив він інших, що стояли без праці на ринку, та й каже до них: Ідїть і ви до мого виноградника, і що буде належати, дам вам. Вони ж відійшли. І вийшов він знов о годині десть шостій й дев'ятій, і те саме зробив. А вийшовши коло години одинадцятої, знайшов інших, що стояли без праці, та й каже до них: Чого тут стоїте цілий день безробітні? Вони кажуть до нього: Бо ніхто не найняв нас. Відказує їм: Ідїть і ви в виноградник. Коли ж вечір настав, то говорить тоді до свого управителя пан виноградника: Поклич робітників, і дай їм заплату, почавши з останніх до перших. І прийшли ті, що з години одинадцятої, і взяли по динарію. Коли ж прийшли перші, то думали, що вони візьмуть більше. Та й вони по динару взяли. А взявши, вони почали нарікати на господаря, кажучи: Ці останні годину одну працювали, а ти прирівняв їх до нас, що витерпіли тягар дня та спеку... А він відповів і сказав до одного із них: Не кривджу я, друже, тебе, хіба не за динарію згодився зо мною? Візьми ти своє та й іди. Але я хочу дати й цьому ось останньому, як і тобі. Чи ж не вільно мені зо своїм, що я хочу, зробити? Хіба око твоє заздре від того, що я добрий? Отак будуть останні першими, а перші останніми!» (Мт. 20, 1-16).

Допоміжні засоби: годинник, аркуш паперу А3, грона винограду (можуть бути і штучні, або ж намальовані), малюнки, на яких зображено різні види праці.

Міжпредметні зв'язки: географія, історія, математика.

Словник термінів та понять:

«праця» – те, що виконує людина своїми силами: пише, читає, малює, орає, збирає, творить тощо.

«винагорода» – подяка за виконану працю: матеріальна та духовна.

«динарій» – римська грошова одиниця, яка дорівнювала грецькій драхмі – 31 кг.

Розвиток теми:

На класній дошці, або на видному місці у класі, вчитель розміщує малюнки, на яких зображено людей, які виконують різну працю і запитує учнів: Як ви думаєте, для чого люди працюють?

Справді, людина змушена працювати для того, щоб прожити, щоб плодами своєї праці ділитися з ближніми, але для того, щоб кожен з нас виконував вміло та відповідально певну працю, необхідно нам вчитися і ділитися набутими знаннями.

Приклад до творчої праці дав нам Господь Бог, коли творив чудовий досконалий світ. Обов'язок наглядати за тим, що Він створив, отримали ще перші люди: *«наповнюйте землю, оволодійте нею, і пануйте над морськими рибами, і над птаством небесним, і над кожним плазуючим живим на землі!»* (Бт. 1, 28).

Якщо людина працює не лише для себе, а й для добра ближніх, то в такому лише випадку – праця приносить радість і задоволення.

Якщо ж людина ставить за мету лише особисте збагачення, то в такому випадку праця – тягар, немає задоволення, статку завжди замало, а в душі зароджується заздрість до ближніх.

Вчитель кладе на видному місці гроно винограду та запитує учнів:

- ✓ Чи бачили ви, як росте виноград?
- ✓ Де саме вирощують виноград?
- ✓ Чи у вас росте виноград?

У країнах з теплим кліматом, таких як Грузія, Вірменія, Італія, побережжя Чорного моря, Франція, Ізраїль, Палестина, а також в деяких, зокрема південних, областях України вирощують виноград.

У Палестині, де зростав Ісус Христос вирощували величезні виноградники, які вимагали чималої праці і догляду для того, щоб отримати відповідний урожай. Особливо велик кількість працівників потрібна була для збору урожаю. Ісус, ці особливості виноградарства використав у своїй притчі «про робітників у винограднику». Вчитель вголос зачитує цю притчу – Мт. 20, 1-16, а відтак просить когось з учнів прочитати її ще раз, для глибшого вдумання.

Обговорення притчі:

На видному місці в класі висить годинник. Для того, щоб учні зрозуміли притчу, вчитель роз'яснює їм, що різниця в часі між Палестиною та Україною становить шість годин, динарій – грошова одиниця Палестини;

Вчитель допомагає учням підрахувати, записуючи на аркуші А3 у вигляді таблиць, скільки часу працювали працівники у винограднику:

перші працівники:	другі працівники:		
.....			

- ✓ Яким способом розраховувався господар виноградника з працівниками?
- ✓ Чи дотримав господар умов укладеної з кожною групою працівників?
- ✓ Що можемо сказати про господаря виноградника?

Господар виноградника діяв справедливо відповідно до угоди, тому й відповідав тим, хто нарікав на нього: *«Чи ж не вільно мені зо своїм, що я хочу, зробити? Хіба око твоє заздрє від того, що я добрий?»*.

Ісус роз'яснив цю притчу так, що Царство Боже відкрите для кожного, хто прагне в нього ввійти через прояв любові до своїх ближніх, через розуміння потреб своїх ближніх, а не через заздрість, нарікання, недоброзичливість тощо.

Закріплення теми уроку – завдання для учнів: Із розсипаних слів скласти речення і записати його в робочий зошит: (Вам, а, та, Боже, перше, інше, його, справедливість, шукайте, все, царство, додасться).

Підсумок уроку: Вчитель допомагає учням самостійно зробити висновок, що кожного з нас Спаситель запрошує до участі: *«Ідіть і ви в виноградник»* (Мт. 20, 7), і, як справедливий Господар, справедливо винагородить.

Домашнє завдання: написати коротенький твір на тему: *«я у винограднику»*.

Тема 7. *Плекаймо свої таланти*

Мета і завдання:

- Допомогти учням усвідомити те, що Бог обдарував кожну людину своїми дарами – талантами; формувати в характері дітей відповідальність за належне використання Божих дарів; розвивати бажання використовувати ці Божі дари для добра ближніх.

Ключовий вірш:

- I. *«Усяке добре давання та дар досконалий походить згори від Отця світил, що в Нього нема переміни чи тіні відміни»* (Яків 1, 17).

Біблійний уривок – притча «про таланти»:

«Так само ж один чоловік, як відходив, покликав своїх рабів і передав їм добро своє. І одному він дав п'ять талантів, а другому два, а тому один, кожному за спроможністю його. І відійшов. А

той, що взяв п'ять талантів, негайно пішов і орудував ними, і набув він п'ять інших талантів. Так само ж і той, що взяв два і він ще два інших набув. А той, що одного взяв, пішов та й закопав його в землю, і сховав срібло пана свого. По довгому ж часі вернувся пан тих рабів, та й від них зажадав обрахунку. І прийшов той, що взяв п'ять талантів, приніс іще п'ять талантів і сказав: Пане мій, п'ять талантів мені передав ти, ось я здобув інші п'ять талантів. Сказав же йому його пан: Гаразд, рабе добрий і вірний! Ти в малому був вірний, над великим поставлю тебе, увійди до радощів пана свого! Підійшов же й той, що взяв два таланти, і сказав: Два таланти мені передав ти, ось іще два таланти здобув я. казав йому пан його: Гаразд, рабе добрий і вірний! Ти в малому був вірний, над великим поставлю тебе, увійди до радощів пана свого! Підійшов же і той, що одного таланта взяв, і сказав: Я знав тебе, пане, що тверда ти людина, ти жнеш, де не сів, і збираєш, де не розсилав. І я побоювся, пішов і таланта твого сховав у землю. Ото маєш своє... І відповів його пан і сказав йому: Рабе лукавий і лінивий! Ти знав, що я жну, де не сів, і збираю, де не розсилав? Тож тобі було треба віддати гроші мої грошомінам, і, вернувшись, я взяв би з прибутком своє. Візьміть же від нього таланта, і віддайте тому, що десять талантів він має. Бо кожному, хто має, дасться йому та й додасться, хто ж не має, забереться від нього й те, що він має (Мт. 25, 14-29).

Міжпредметні зв'язки: музика, образотворче мистецтво.

Словник термінів та понять:

«талант» — грошова одиниця: срібний та золотий, перший з них дорівнював близько 3000 грн, а другий — 6200 грн; (як здібність, обдарованість)

«добро для ближніх» — вияв поваги, любові, милосердя — щодо свого ближнього.

Розвиток теми:

На класній дошці виразно записано назву теми уроку.

Минулого уроку ми з вами говорили про працю, які є види діяльності, які з них корисні, а які шкідливі...

На класній дошці, або на аркуші сірого паперу намальована виноградна лоза

✓ Завдяки чому ми можемо робити ці добрі вчинки

Завдяки відповідальності за використаний час на примноження добра для ближніх.

Завдання для учнів:

- ✓ На поштовому бланку напишіть лист людині, яка зловживає алкоголем;
- ✓ Ці телеграми можна віддати у товариство анонімних алкоголіків, якщо таке є у вашому місті, або ж надіслати в редакцію газети, яка має соціальну сторінку.

Зачитуємо притчу «про таланти» — Мт. 25, 14-29.

Обговорення притчі за допомогою запитань:

- ✓ Як використав дар господаря кожен слуга?
- ✓ Чи правильно вчинив господар?
- ✓ Хто такий господар?

Підсумок уроку:

Вчитель допомагає учням самостійно зробити висновок, що кожен з нас обдарований Богом своєрідними та індивідуальними «талантами», які не залежать ні від соціального статусу батьків, та від ситуації, в якій опиняється той чи інший учень. Усе, що ми маємо – від Бога. Свої таланти необхідно належним чином використовувати, не лише заради своєї користі, а переш за все – заради добра ближнього.

Домашнє завдання – дати відповідь на три запитання у робочому зошиті:

1. Якими дарами обдарував мене Господь?
2. Як я використовую їх для добра ближніх?
3. Як я допомагаю моїм ближнім розвивати їх таланти?

Розділ 3:

«Етика людських взаємин у світлі Христового вчення»

Тема 1. Послух і непослух

Мета і завдання:

- Допомогти учням зрозуміти, що послух є найвлучнішим виявом любові; формувати в характері учнів бажання до послуху батькам, вчителям та старшим.

Ключовий вірш:

- I. «Діти, будьте слухняні в усьому батькам, бо це Господеві приємне! (Кол. 3, 20).

Біблійний уривок – притча «про двох синів»:

«А як вам здається? Один чоловік мав двох синів. Прийшовши до першого, він сказав: Піди но, дитино, сьогодні, працюй у винограднику! А той відповів і сказав: Готовий, панотче, і не пішов. І, прийшовши до другого, так само сказав. А той відповів і сказав: Я не хочу. А потім покався, і пішов. Котрий же з двох учинив волю батькову? Вони кажуть: Останній. Ісус промовляє до них: Поправді кажу вам, що митники та блудодійки випереджують вас у Божє Царство. Бо прийшов був до вас дорогою праведности Іван, та йому не повірили ви, а митники та блудодійки йняли йому віри. А ви бачили, та проте не покалися й опісля, щоб повірити йому» (Мт. 21, 28-32)

Допоміжні матеріали: Плакати з надписом ключового вірша, кольорова крейда, завдання для учнів на листочках.

Міжпредметні зв'язки: українська мова, українська література.

Словник термінів та понять:

- «послух» – незаперечний вияв любові до Бога, Його волі, Промислу; беззастережне виконання чогось: прохання, наказ, дія...;
- «непослух» – відмова від виконання;
- «готовність» – постійне внутрішнє бажання до дії.

Розвиток теми:

На класній дошці виразно записано назву теми уроку, а вчитель зосереджує увагу учнів на двох словах: «послух» і «непослух», запитуючи:

Що можемо сказати про ці слова?

Подивімось, чи однаковий у них корінь?

Чи однакові вони за змістом?

Поміркуймо разом над тим, яка ж мінімальна різниця між цими словами в літерах, а яка ж в змісті слова та спробуймо відповісти на декілька запитань:

~ Яким є наслідки послуху?

~ Яким є наслідки непослуху?

Пригадуєте, у 5-ому класі, ми з вами говорили про непослух перших людей:

~ Хто і кого не послухав тоді?

~ Якими були наслідки такого непослуху?

Вчитель, або ж хтось з учнів зачитує вголос ключовий вірш до теми кроку: (Кол. 3, 20), а відтак слідує спільне обговорення надаючи перевагу думкам учнів, за допомогою запитань:

~ Чому діти зобов'язані чинити послух батькам, старшим?

~ Хто б міг бути для нас, гідним взірцем послуху? *«Бо Я з неба зійшов не на те, щоб волю чинити Свою, але волю Того, Хто послав Мене»* (Ів. 6, 38). Адже добре знаємо та розуміємо, що не ми самі для себе вибираємо батьків, а Господь нам їх дарує.

Читання вголос біблійного уривку – Мт. 21, 28-31 – притча «про двох синів», після чого обговорюють її за допомогою навідних запитань:

Як відреагували сини на прохання свого батька?

Як можемо охарактеризувати ставлення обох синів до свого батька?

Котрий з них виявив послух своєму батькові?

До якого з цих синів інколи уподібнюємося ми?

Закріплення теми – завдання для учнів:

1. Написати синоніми:

~ до слова «послух»;

~ до слова «непослух».

2. З розсипаних слів скласти речення і прочитати одну із заповідей Божих, яке тісно переплетене з сьогоднішньою притчею: «Батька, щоб, матір, довголітній, і, твого, на, твою, землі, був, шануй».

Підсумок уроку: Вчитель допомагає учням зробити самостійно підсумок про необхідність послуху, оскільки з нього випливають – радість ужитті, любов, терпеливість, та й, окрім того, Бог *посилає* на нас Свою благодать, яка є найважливішою для нашого спасіння. У притчі «про двох синів» Ісус Христос навчає, як ми маємо виявляти послух, бо послух є найкращим доказом любові та пошани до наших батьків, до ближніх і до Бога.

Домашнє завдання: проілюструвати притчу «про двох синів».

Тема 3. Повага до людей

Мета і завдання:

- Допомогти усвідомити необхідність турботи про менших та слабших; формувати в характері дитини повагу до кожної людини.

Ключовий вірш:

І «Глядіть, щоб ніхто нікому не віддавав злом за зло, але завжди дбайте про добро один для одного й для всіх!» (1 Сол. 5, 15).

Біблійний уривок – притча «про заблукану вівцю»:

«Як вам здається: коли має який чоловік сто овець, а одна з них заблудить, то чи він не покине дев'яноста і дев'ятьох у горах, і не піде шукати заблудлої? І коли пощастить відшукати її, поправді кажу вам, що радіє за неї він більше, аніж за дев'яноста і дев'ятьох незаблудлих. Так волі нема Отця вашого, що на небі, щоб загинув один із цих малих» (Мт. 18, 12-14).

Словник термінів та понять:

«малий» – йдеться не лише про малих ростом, чи немовлят, але й про вбогих... духом, незахищених тощо;

«повага» – вияв внутрішньої ввічливості до свого ближнього;

«Воля Отця» – Промисел, який скерований лише на добро, спасіння душі людини.

Розвиток теми:

На класній дошці виразно записано назву теми уроку. Метод – «незакінчена розповідь», за допомогою якого, розгортається тема сьогоденного уроку:

Клас ділиться на три групи, кожна з яких отримує окрему розповідь та запитання:

Розповідь перша: школярка Оленка поверталася зі школи додому, а попереду йшла жінка, яка однією рукою тримала свого дворічного сина, а другою несла важку сумку. Ненароком у цієї сумки обірвалося вушко, яблука розсипались по тротуару. Жінка кинулася їх швидко збирати, а її син, в цей час, попрямував з цікавості до відкритого каналізаційного люку... — Що б ви вчинили, якщо б опинилися у такій ситуації?

Розповідь друга: Ігор, учень шостого класу, стояв у черзі по свіжий хліб. Позаду нього стояла ледь тримаючись на ногах і опираючись на паличку старенька немічна бабуса... — Що б ви вчинили, якщо б опинилися у такій ситуації?

Розповідь третя: Настя, прийшовши до школи, прагнула зі всіма поділитися радісною новиною,

яку отримала сьогодні ж вранці, зі своєю товаришкою — народилася її сестричка. «Ну то й що?» — відповіла злісно її товаришка. Так відповіла і друга її товаришка: «Подумаєш, новина». На очі Насті набігли сльози, що й помітив її однокласник — Василько. «Чому ти плачеш?» — запитав він у неї. «Сьогодні народилася сестричка, моя сестричка!» — крізь сльози прошепотіла Настя... — Що б ви відповіли Насті, опинившись в ситуації її однокласника?

Отже, можемо припустити, що у трьох пропонованих вашій увазі розповідях є обов'язок вияву пошани та необхідності піклування про когось з молодших чи слабших.

Оголошення теми уроку (записана на класній дошці), а вчитель, або ж хтось з учнів зачитує вголос біблійний уривок до сьогоднішньої теми: Мт. 18, 12-14.

Історична довідка до притчі: Пастухи гнали отари у віддалені місцевості через брак великої кількості паші, і не рідко ночували біля своїх овець. Зрозуміло, що вівці, в таких умовах, часто губилися, їх викрадали інші пастухи, або ж роздирали хижаки, вовки. Оскільки пастух ніс відповідальність за довірену йому отару перед багатьма їх власниками, то загубити бодай одну з овець було великим нещастям для самого пастуха.

Обговорення за допомогою навідних запитань:

Якими особистими якостями зобов'язаний володіти пастух?

Про що саме говорить нам ця притча?

У чому проявляється піклування нашого Пастиря?

Чому Пастир іде шукати цю одну загублену овечку?

Підсумок: Вчитель допомагає учням самостійно зробити підсумок, що кожна людина, не залежно ні від чого, єдина для Нього, тому ми, як Його слухняні діти, зобов'язані піклуватися про ближніх, а найперше — про менших і слабших.

Домашнє завдання: написати короткий твір на тему: «я — пастир».

Тема 4: *Співчуття і милосердя*

Мета і завдання:

- Поглибити знання учнів про зміст понять «милосердя» та «співчуття»; допомогти зрозуміти важливість співчуття і милосердя у стосунках з ближніми і вміти побачити потреби ближнього та прийти йому на допомогу.

Ключовий вірш:

- І. *«Будьте ж милосердні, як і Отець ваш милосердний»* (Лк. 6, 36).

Біблійний уривок — притча «про милосердного самарянина»:

«А той бажав сам себе випрадати, та й сказав до Ісуса: „А хто мій ближній?“ А Ісус відповів і промовив: „Один чоловік ішов з Єрусалиму до Єрихону, і попався розбійникам, що обдерли його, і

завдали йому рани, та й утекли, покинувши ледве живого його. Проходив випадком тією дорогою священник один, побачив його – і проминув. Так само й левит надійшов на те місце, поглянув, – і теж проминув. Проходив же там якийсь самарянин, та й натрапив на нього, і, побачивши, змилюсердився. І він підійшов, і обв'язав йому рани, наливши оливи й вина. Потому його посадив на худобину власну і приставив його до гостинниці, та й клопотався про нього. А другого дня, від'їжджаючи, вийняв він два динарії, та й дав їх господареві й проказав: „заопікуйся ним, а як більше що витратиш, – заплачу тобі, як вернуся.” Котрий же з цих трьох – на думку твою – був ближній тому, хто попався розбійникам?” А він відказав: „Той, хто вчинив йому милість”. Ісус же сказав йому: „Іди, – і роби так і ти!”» (Лк. 10, 29-37).

Словник термінів та понять:

«самарянин» – житель провінції Самарії, змішаного народу поганського походження; цей народ і єврейський не дружили між собою;

«милосердя» – вияв зглядності, любові: «Боже милосердя завжди готове прийняти тих, які щиро каються» /Василій Великий/;

«співчуття» – безпосередня участь у горі, біді, негараздах свого ближнього.

Розвиток теми:

На класній дошці виразно записано назву теми уроку. Вчитель, або ж хтось з учнів зачитує вголос притчу Лк. 10, 29-37, після цього спільно обговорюють притчу на основі ключового вірша уроку.

Праця в групах: поділ класу на три групи, кожна з яких отримує окреме завдання у запитанні, а відтак – обговорення у висловлювання учнями своїх думок:

Як почувався б я, коли б потрапив до рук розбійників?

З якими міркуваннями пішли своєю дорогою священник, левит, самарянин?

Чому самарянин так вчинив?

Закріплення теми – завдання для учнів:

✓ Підібрати синоніми до слова «милосердя»;

✓ Роздумати над такими біблійними віршами (Лк. 10, 29; Лк. 10, 36-37) і відповісти на запитання: хто є моїм ближнім?

Лк. 10, 29 – «... А хто то мій ближній?»;

Лк. 10, 36-37 – «Котрий же з цих трьох на думку твою був ближній тому, хто попався розбійникам? А він відказав: Той, хто вчинив йому милість».

Підсумок уроку: Вчитель допомагає учням самотійно зробити підсумок, що нашими ближніми є всі ті, хто нас оточують, не залежно від їхніх вчинків. Наше покликання, як християн, відповісти на заклик Спасителя і бути протягом всього життя «милосердними самарянами». Притча «про

милосердного самарянина» навчає кожного з нас бачити у всіх нашого ближнього, його потреби і допомагати йому, оскільки останній вірш цієї притчі висвітлює заклик Ісуса Христа, який скерований до кожного без винятку: *«Йди, – і роби так і ти!»* (Лк. 10, 37).

Домашнє завдання: написати декілька прикладів зі свого життя про подібні вчинки

Тема 5: Вміння прощати

Мета і завдання:

- Допомогти учням зрозуміти, що прощення є виявом любові; формувати в характері учнів вміння прощати.

Ключові вірші:

- I. *«А коли ви не будете людям прощати, то й Отець ваш не простить вам прогріхів ваших»* (Мт. 6, 15);
- II. *«І коли стоїте на молитві, то прощайте, як маєте що проти кого, щоб і Отець ваш Небесний пробачив вам прогріхи ваші»* (Мр. 11, 25).

Біблійний уривок –притча «про милосердного батька [блудного сина]»:

«І Він оповів: „У чоловіка одного було два сини. І молодший із них сказав батькові: „Дай мені, батьку, належну частину маєтку!” І той поділив між ними маєток. А по небагатьох днях зібрав син молодший усе та й подався до далекого краю, і розтратив маєток свій там, живучи марнотратно. А як він усе прожив, настав голод великий у тім краї, - і він став бідувати. І пішов він тоді і пристав до одного з мешканців тієї землі, а той вислав його на поля свої пасти свиней. І бажав він наповнити шлунка свого хоч стручками, що їли їх свині, та ніхто не давав їх йому. Тоді він спам’ятався й сказав: „Скільки в батька мого наймитів мають хліба аж надмір, а я отут з голоду гину! Устану, і піду я до батька свого, та й скажу йому: „Прогрішився я, отче, проти неба та супроти тебе... Недостойний я вже зватися сином твоїм; пройми ж мене, як одного з своїх наймитів”... І, вставши, пішов він до батька свого. А коли він далеко ще був, його батько вгледів його, - і переповнився жалем: і побіг він, і кинувся на шию йому, і зачав цілувати його! І озвався до нього той син: „Прогрішився я, отче, проти неба та супроти тебе і недостойний вже зватися сином твоїм”... а батько рабам своїм каже: „Принесіть негайно одягу найкращу, і його зодягніть, і персня подайте на руку йому, а сандалі на ноги. Приведіть теля відгодоване та заколіть, - будемо їсти й радіти, бо цей син мій був мертвий – і ожив, був пропав – і знайшовся!” І почали веселитись вони. А старший син його був на полі. І коли він

ішов й наближався до дому, почув музики та танці. І покликав одного з слуг, та й спитав: „Що це таке?” А той каже йому: ”То вернувся твій брат, і твій батько звелів заколоти теля відгодоване, - бо ж здоровим його він прийняв.” І розгнівався той, - і ввійти не хотів. Тоді вийшов батько його, й став просити його. А той відповів і до батька сказав: „Ото, стільки років служу я тобі, і ніколи наказу твого не порушив, - ти ж ніколи мені й козеняти не дав, щоб із приятелями своїми потішився я... Коли ж син твій вернувся оцей, що проїв твій масток із блудницями, - ти для нього звелів заколоти теля відгодоване”... І сказав він йому: „Ти завжди з мною, дитино, і все моє – то твоє! Веселитись та тішитись треба було, бо цей брат твій був мертвий – і ожив, був пропав – і знайшовся!» (Лк. 15, 11-32).

Словник термінів та понять:

«прощення» – цілковите забуття особистих образ, викреслення їх зі своєї пам’яті;

«милосердний батько» – батько, котрий прощає і приймає своєю любов’ю;

«блудний син» – син, котрий – у вихорі особистих думок, переконань, вчинків... – вчинив непослух батькові, здійснив подорож у невідоме, яка звела його з правильного шляху.

Розвиток теми:

На класній дошці виразно записано назву теми уроку. Вчитель, або ж хтось з учнів читає вголос притчу – Лк. 15, 11-32.

Історична довідка: Згідно з традицією єврейського народу було заборонено ділити між собою спадщину батька ще при його житті. Через це, поділ майна, про який йдеться у притчі, виглядав дуже дивно.

Після історичної довідки слušним було б подати учням завдання – проілюструвати прочитану притчу [подаємо один з варіантів].

Батько проводжа є сина в дорогу	Син, на чужині, провадить гріхове життя	Розтративш и гроші батька, син найнявся свинопасом.	Поверненн я сина	Батько виходить на зустріч синові	Великий бенкет
--	---	---	---------------------	---	-------------------

До цих ілюстрацій необхідно підібрати відповідні слова:

любов	вибір	жаль	каяття	прощення	любов
-------	-------	------	--------	----------	-------

Вчитель разом з учнями спільно роздумують над ілюстрованою притчею за допомогою запитань:

Яким ми бачимо батька своїх синів?

Чому він прощає своєму синові

Глибинний зміст цієї притчі у безкінечному Божому милосерді до нас, незалежно від того як

ми себе поводимо, чи як блудний син, чи як старший.

Закріплення теми – завдання для учнів: поділ класу на три групи, задаючи відповідні завдання кожній з них:

для першої: що відчував молодший син, коли опинився у банкрутстві на чужині?

для другої: яким чином, окрім образи, ще міг зреагувати старший брат на бенкет з нагоди повернення молодшого брата?

для третьої: як поводить себе батько щодо обох своїх синів?

Підсумок уроку: Вчитель допомагає учням самостійно зробити підсумок уроку, що тією чи іншою мірою кожен із нас, є як «блудним сином» так і «старшим братом». Треба завжди себе запитувати: якого ставлення до себе хочу я? Звісно, щоб мені простили! А чи роблю і я так?

Домашнє завдання: проілюструвати притчу «про люблячого батька».

Тема 6. Вартість добрих вчинків

Мета і завдання:

➤ Допомогти дітям зрозуміти те, що кожний добрий вчинок має велику вартість.

Ключовий вірш:

I. *«Не стримуй добра потребувачу, коли в силі твоєї руки це вчинити...»* (Пр. 3, 27).

Біблійний уривок – притча «про останній суд: вівці і козли»:

«Коли ж прийде Син Людський у славі Своїй, і всі Ангели з Ним, тоді Він засяде на престолі слави Своєї. І перед Ним усі народи зберуться, і Він відділить одного від одного їх, як відділяє вівчар овець від козлів. І поставить Він вівці праворуч Себе, а козлята ліворуч. Тоді скаже Цар тим, хто праворуч Його: Прийдіть, благословенні Мого Отця, посядьте Царство, уготоване вам від закладин світу. Бо Я голодував був і ви нагодували Мене, прагнув і ви напоїли Мене, мандрівником Я був і Мене прийняли ви. Був нагий і Мене зодягли ви, слабував і Мене ви відвідали, у в'язниці Я був і прийшли ви до Мене. Тоді відповідять Йому праведні й скажуть: Господи, коли то Тебе ми голодного бачили і нагодували, або спраженого і напоїли? Коли то Тебе мандрівником ми бачили і прийняли, чи нагим і зодягли? Коли то Тебе ми недужого бачили, чи в в'язниці і до Тебе прийшли? Цар відповість і промовить до них: Поправді кажу вам: що тільки вчинили ви одному з найменших братів Моїх цих, те Мені ви вчинили. Тоді скаже й тим, хто ліворуч: Ідіть ви від Мене, прокляті, у вічний огонь, що дияволу та його посланцям приготований. Бо Я голодував був і не нагодували Мене, прагнув і ви не напоїли Мене, мандрівником Я був і не прийняли ви Мене, був нагий і не зодягли ви Мене, слабий і в в'язниці і Мене не відвідали ви. Тоді відповідять і вони, промовляючи: Господи, коли то Тебе ми голодного

бачили, або спраженого, або мандрівником, чи нагого, чи недужого, чи в в'язниці і не послужили Тобі? Тоді Він відповість їм і скаже: Поправді кажу вам: чого тільки одному з найменших цих ви не вчинили, Мені не вчинили! І ці підуть на вічну муку, а праведники на вічне життя» (Мт. 13, 31-32).

Словник термінів та понять:

«вчинки» – свідомі, добрі або ж злі дії людини у повсякденному її житті;

«потребуючий» – той, хто має потребу в чомусь: матеріальну, або духовну;

«вівці і козли» – за звичай прийнято вважати овець як чистих, а козлів як брудних: у цьому випадку йдеться про грішників та праведників.

Розвиток теми:

На класній дошці виразно записано назву теми уроку. Вчитель показує дітям яблуко і запитує про його вмістиме – зернятка, відтак – розрізує яблуко навпіл, виймає одне зернятко та запитує:

Що треба зробити для того, щоб із зерняток виростло деревце?

Якщо це деревце виросте, дасть свої плоди, а ми їх зберемо і теж – усі зернятка посадимо у ґрунт, що тоді можемо отримати?

Чи можемо отримати цей сад одразу, на нашому уроці?

Що потрібно для того, щоб виріс сад?

Бачите, якою великою є Божя мудрість, що з одного малого зернятка може вирости великий сад. Вчитель звертає увагу дітей на тему уроку, яка записана на класній дошці, а відтак оголошує назву притчі та запитує учнів:

Що ви знаєте про зерно гірчиці й де вам траплявся цей термін?

У якій кількості здебільшого застосовують гірчицю?

Закріплення матеріалу – завдання для учнів:

Поділити клас на декілька груп по 4 учні і роздати їм завдання: прочитати притчу, обговорити її зміст у групах і приготувати відповідь на запитання: чого мене навчає ця притча?; Після праці в групах дати учням можливість висловити свої думки;

Вчитель підсумовує ці висловлювання, що потрібно робити хоча б маленькі добрі вчинки, які у майбутньому можуть стати великими добрими ділами; Роздати учням аркуші паперу, які вирізані у формі листка будь-якого дерева, а на ньому учень записує добрий вчинок, який він зробив нещодавно і, який прагне зробити у майбутньому.

Підсумок уроку: Вчитель допомагає зробити учням самостійно підсумок уроку, що добрі вчинки, навіть тоді коли викликають насмішки та зневагу, мають надзвичайну вартість в очах Бога, оскільки Він – Добро.

Домашнє завдання: провідати хворого, допомогти комусь.

Тема 7. Універсальний моральний закон

Мета і завдання:

- Допомогти дітям зрозуміти, що існує Божий закон, дійсний для усіх без виключення людей; формувати усвідомлення того, що ми самі виконуємо цей закон, коли любимо Бога і наших ближніх.

Ключовий вірш:

- I. *«Бо то любов Божя, щоб ми додержували Його заповіді, Його ж заповіді не тяжкі»* (1Пв. 5, 3)

Біблійний уривок:

- I. *«Все, отже, що бажали б ви, щоб люди вам чинили, те ви чиніть їм, - це ж бо закон і пророки»* (Мт. 7, 12);
- II. *«І як бажаєте, щоб вам люди чинили, так само чиніть їм і ви»* (Лк. 6, 31).

Словник термінів та понять:

«закон» – в декількох значеннях: Слово Боже; Старий завіт; П'ятикнижжя; закон Мойсея;

«золоте правило» – це цінність не матеріальна, а духовна: правило, яке за своєю суттю є дуже важливим в житті людини;

«універсальний» – прийнятний для усіх.

Розвиток теми:

На класній дошці виразно записано назву теми уроку. Метод – «наплечник з притчами», який використовують для розвитку теми. Вчитель приносить на урок «наплечник з притчами» та, по черзі, один за одним, виймає з нього предмети, що стосуються тієї чи іншої притчі, а учні отримують завдання назвати про яку саме притчу йдеться –

- 1) Малюнок: два хлопчики, один з яких закриває вуха, щоб не чути, а другий слухає;
- 2) Зернятка гірчиці у прозорій торбинці, або ж гірчичник;
- 3) Овечка (іграшка)
- 4) Бинт, йод, інші ліки в торбинці;

Отже всі ми потребуємо гідного до нас ставлення, а тому треба дотримуватись поради, взятої з ключового вірша сьогоднішнього уроку: 1Пв. 5, 3. Роздуми над біблійним уривками цієї теми, за допомогою запитань:

- ~ Як ви бажаєте, щоб до вас відносилися ваші однокласники?
- ~ А чи таке саме бажання мають ваші однолітки в Африці, в Індії, Японії чи Китаї?
- ~ Якого ставлення потребують малі діти, старенькі люди, тато, мама, наші наставники?
- ~ Люди, які не пізнали ще Бога, або сповідують іншу конфесію чи релігію, якого ставлення до

себе хочуть?

Отже, усі мають одне й те ж бажання – щоб їм добро чинили. Ісус Христос, наш Спаситель, подає приклад через притчу, як саме – це бажання можемо зреалізувати – Мт. 7, 12; Лк. 6, 31.

Для розвитку інтересу, пропонує історію про святого Йова почаївського, як він своїм милосердям та гідним ставленням до ближнього врятував душу злодія:

«У стосунках до всіх Йов Почаївський був дуже братолюбним, смиренным, послухним, милосердним та до того ж мовчазним до такої степені (міри), що від нього можна було почути лише слова молитви: Господи Ісусе Христе, помилуй мене. Одного разу, серед ночі від проходився через комори монастиря, та помітив там чоловіка, який наповнював свої мішки монастирською пшеницею. Натомість злодій, впавши до ніг блаженного просив нікому про це не розповідати, оскільки боявся за людський осуд. У свою чергу, Йов не те, що б посварити злодія, а й допоміг набрати йому мішок пшениці та й завдав тому на плечі, а відтак напоумив злодія смиренними словами у негативності зробленого гріха відпустив з миром».

Закріплення матеріалу – завдання для учнів:

Учні будують «будиночок добрих вчинків». Вчитель прикріплює до класної дошки заздалегідь прикріплений плакат із схематичним зображенням будинку, а учні отримують невеличкі кольорові листочки, на яких записують добрі вчинки, а відтак – кожен з них прикріплює ці листочки до плаката.

Підсумок уроку: Вчитель допомагає учням самостійно зробити підсумок, що кожен з нас потребує гідного до себе ставлення і, найголовніше – перед Богом ми всі є рівними, тому маємо дотримуватись заклику апостола: *«Глядіть, щоб ніхто нікому не віддавав злом за зло, але завжди дбайте про добро один для одного й для всіх!»* (1Сол. 5, 15).

Домашнє завдання: написати 10 особистих добрих вчинків. (, які вчинили для інших людей).

Розділ 4

«Основи морального життя»

Тема 1. Поширення добра у світі

Мета і завдання:

- Розкрити зміст поняття «добро»; допомогти дітям усвідомити, що добро є сильнішим від зла; показати потребу участі кожної людини в поширенні добра у світі.

Ключовий вірш:

- І. *«Перемініться відновою вашого розуму, щоб пізнати вам, що то є воля Божя, добро, приємність та досконалість»* (Прип.11, 23).

Біблійний уривок – притча «про закваску»:

«Іншу притчу Він їм розповів: Царство Небесне подібне до розчини, що її бере жінка, і кладе на три міри муки, аж поки все вкисне» (Мт. 13, 33).

Міжпредметні зв'язки: українська мова, зарубіжна література.

Словник термінів та понять:

«розчина – закваска» – тісто (дослівно); йдеться про «тісто» духовне, яке як ті добрі вчинки, що ми їх робимо своїм ближнім, розростаються до міри поширення добра у всьому світі;
«добро» – благо, усе, що є чесним та корисним для формування особи.

Розвиток теми:

На класній дошці виразно записано назву теми уроку. Оголошення теми уроку, проте не озвучувати, поки що, назву притчі, яку обговорюватимемо на сьогоднішньому уроці. Натомість, вчитель допомагає учням згадати те, що вони знають про слово «добро», допомагає їм правильно зрозуміти це слово

Роздуми над біблійним уривком: Вчитель, або хтось з учнів вголос зачитує притчу. Допомогти учням зрозуміти, що кожен наш добрий вчинок спричинюється до поширення добра у світі.

Практичні заходи: Поділити клас на групи по п'ять учнів в кожній, роздавши їм відповідні завдання:

Завдання перше: – записати в робочому зошиті слова синоніми до слова «добро» і аргументувати свої варіанти відповідей;

Завдання друге: з розповіді Поль Дж. Вортон «Шукаймо разом» виокремити ті почуття, з якими люди зустрічали один одного? [с. 10]:

«Один чоловік, заблукавши в лісі, вже кілька днів не міг вибратись з нього. Нарешті вдалині побачив іншого чоловіка. Його серце наповнилося надією і радістю. „О, тепер, напевно, вже знайду дорогу, яка мене виведе з лісу,» – подумав. Коли ж вони зустрілися, сказав: – Брате, покажи мені дорогу, якою я можу вийти з цього лісу. Блукаю вже кілька днів і не можу знайти виходу. У відповідь почув: – Брате мій, я теж не знаю, де вихід, бо і сам заблукав. Але одне можу тобі сказати: не йди тою дорогою, якою я йшов, бо вона не виведе тебе звідси, як не вивела і мене. Ходімо радше разом шукати виходу».

Завдання третє: з розповіді Бруно Ферреро «Коло радості» виокремити, як люди поширювали радість? [с. 14]: «Одного дня селянин, який жив неподалік від обителі, підійшов до монастирської брами й енергійно застукав у неї своєю мозолистою рукою. Коли воротар відчинив, чоловік, усміхаючись, показав йому великий кетяг соковитого винограду: – Брате-воротарю, – сказав селянин, – знаєте, кому хочу подарувати цей чудовий виноград? – Може, настоятелю, або комусь із старших отців монастиря? – Ні. Вам! – Мені!? – монах з радості аж почервонів. – Хочете дати його саме мені? – Авжеж! Тому що ви зі мною поводитися як приятель і завжди допомагали мені, хочу,

щоб ви поласували цим виноградом. Монах-воротар поклав виноград на тарілку і поставив її на стіл. Він довго-довго дивився на нього. Який гарний і смачний виноград? Та ось у нього майнула думка: „Чому не занести цей кетяг настоятелеві, щоб і його втішити?” Він узяв тарілку з виноградом і поніс до настоятеля. Настоятель і справді щиро зрадів. Але пригадав собі, що в монастирі живе старий та хворий монах, і подумав: „Занесу йому цей виноград. Нехай він хоч трохи потішиться”. І кетяг винограду потрапив до келії хворого монаха. Але надовго він там не затримався. Хворий подумав, що виноград сподобається кухареві, який цілий день працює, і передав виноград йому. Але кухар послав його монахові-паламареві, а той поніс його наймолодшому монахові, котрий вирішив подарувати його іншому монахові. І так від монаха до монаха той виноград знову повернувся до воротаря. Отак замкнулося коло. Коло радості».

Підсумовуючи думки учнів, вчитель скеровує до усвідомлення того, що людина, як суспільна істота, має необхідність спілкуватися з іншими, думає про інших, турбується ними. З цієї причини дуже важливим компонентом її суспільного життя є поширення добра у світі.

Закріплення теми – завдання для учнів: Усно пригадати все те, про що йшлося у біблійних уривках, прочитаних на сьогоднішньому уроці, та що ми з них для себе самих можемо взяти.

Підсумок уроку: Вчитель допомагає учням самостійно зробити підсумок, що кожен добрий наш вчинок робить світ кращим. Ми покликані взяти безпосередню участь у поширенні добра, оскільки покликані жити в Бозі, а Бог – Добро.

Домашнє завдання: написати коротенький твір на тему: «я змінюватиму світ».

Тема 2. Основа радості

Мета і завдання:

- Розкрити зміст поняття радості; допомогти дітям усвідомити, що основою радості християнина є Христос; формувати в характері дитини уміння ділитися та поділяти радість.

Ключовий вірш:

І. *«Радійте в Господі завжди, і знову кажу: радійте!»* (Флп. 4, 4).

Біблійний уривок – притча «про загублену драхму»:

«Або яка жінка, що має десять драхм, коли загубить драхму одну, не засвічує світла, і не мете хати, і не шукає уважно, аж поки не знайде? А знайшовши, кличе приятельок та сусідок та каже: „Радійте зо мною, бо знайшла я загублену драхму!” Так само, кажу вам, радість буває в Божих Ангелів за одного грішника, який кається» (Лк. 15, 8-10).

Міжпредметні зв'язки: образотворче мистецтво.

Словник термінів та понять:

«радість» – задоволення, настрій, веселість; йдеться про духовну радість.

«драхма» – грецька грошова одиниця, дорівнює – 31 кг.

«Ангели» – чисті, безплотні духи: Хоронителі, Архангели тощо

Розвиток теми:

На класній дошці виразно записано назву теми уроку. Вступ вчителя: демонструючи учням звичайний малюнок, запитує: «Що потрібно мати для того, щоб отримати такий, або інший малюнок?». Все, що потрібно для написання малюнку, називається ще – «основа». Поміркуймо, що означає основа?

- ~ Яка основа малюнку, картини, вишивки?
- ~ Де знаходяться картини, розписи, ікони?;
- ~ Якщо будемо вже мати – і красиві кольорові фарби, і пензлі, чи можемо вважати, що картина вже є

Отже, для того, щоб отримати малюнок, картину чи вишивку, необхідно мати основу і докласти чимало зусиль. Пригадаймо, як ми, доклавши чимало зусиль, несли малюнок додому, щоб потішити своїх близьких, але вітер вихопив його з наших рук, – відчуття недобрі: тривога, смуток, образа, жаль. Проте, коли ми цей малюнок повертаємо собі, негативні емоції змінюються на позитивні, – радість, настрій, веселість.

Читання біблійного уривку і роздуми над його змістом – Лк. 15, 8-10.

За допомогою навідних запитань, вчитель з'ясовує розуміння учнями почуття радості в момент, коли людина знаходить те, що загубила, а відтак – дає можливість учням розповісти про такі випадки з їхнього життя.

Закріплення уроку – завдання для учнів: Порівняйте вивчену притчу з тими, які ми з вами вже розглядали на попередніх уроках, наприклад – притча про заблукану вівцю,

Підсумок уроку: Вчитель допомагає учням самостійно зробити підсумок, що не лише речі можуть бути основою до радості, а й ми самі.

Домашнє завдання: проілюструвати моменти радості.

Тема 3. Відповідальне ставлення до життя

Мета і завдання:

- Розкрити зміст поняття «життя», як Божого дару; формувати в характері учнів відповідальне ставлення до свого життя і життя ближніх.

Ключовий вірш:

- I. «Я прийшов, щоб ви мали життя, і по достаткам щоб мали» (Ів. 10, 10).

Між предметні зв'язки: українська мова та література.

Біблійний уривок – притча «про вірного і невірного раба»:

«Хто ж вірний і мудрий раб, якого пан поставив над своїми челядниками давати своєчасно поживу для них? Блаженний той раб, що пан його прийде та знайде, що робить він так! По правді кажу вам, що над цілим маєтком своїм він поставить його. А як той злий раб скаже у серці своїм: Забариться пан мій прийти, і зачне бити товаришів своїх, а їсти та пити з п'яницями, то пан того раба прийде дня, якого він не сподівається, і о годині, якої не знає. І він по половині розітне його, і визначить долю йому з лицемірами, буде плач там і скрегіт зубів!» (Мт. 24, 45-51).

Словник термінів та понять:

«відповідальність» – особиста згода дати відповідь за той чи інший вчинок, думку тощо.

«життя» – стан особи, існування окремої особистості; життя людини, її вік – від народження до смерті.

Розвиток теми:

На класній дошці виразно записано назву теми уроку.

Для поступового переходу до теми, вчитель може зачитати розповідь на вибір. Пропонуємо розповідь Поля Дж. Вортон «... задля майбутнього»: «Жив багатий чоловік, який бажав творити добро. Одного разу він побачив, у яких жажливих умовах живе бідний тесля. Запросив багач теслю до себе і доручив йому збудувати гарний дім. – Я хотів би, щоб він був прекрасним. Використовуй для роботи якнайкращі матеріали, запроси до роботи найкращих майстрів, не заощаджуй ні на чому. Він також сказав, що від'їжджає в далеку подорож і сподівається, що коли повернеться дім вже буде готовий. Тесля, побачивши, що має змогу добре заробити, економив увесь час на будівельних матеріалах, наймав за низьку плату поганих робітників, усякі недоробки замальовував фарбою, – одне слово, шахрував як тільки і де тільки міг. Коли ж повернувся з подорожі багатий замовник, то тесля, віддаючи йому ключі від дому сказав: – Я робив так, як ти казав, і побудував дім, який ти собі бажав. – Я дуже радий, – відповів багач і, віддаючи ключі теслі, промовив: – Ось тобі ключі. Вони тепер твої. Я наказав збудувати цей дім для тебе. То мій подарунок для тебе і твоєї рідні.

У наступні роки тесля жалкував, що так сам себе ошукав. Він постійно був змушений робити ремонт. «Коли б я знав, – думав тесля, – що будую дім для себе, то зробив би це якісно».

За допомогою навідних запитань обговорюємо цю розповідь:

Про що думав багатий чоловік, замовляючи будову?

Яке доручення отримав тесля?

Як тесля поставився до своєї роботи?

Про що думав тесля, будуючи будинок?

Як безвідповідальність теслі вплинула на його проживання в цьому домі?

Читання біблійного уривку – Мт. 24, 45-51: За допомогою навідних запитань, вчитель допомагає дітям зрозуміти, що безвідповідальне ставлення до своїх обов'язків призводить до небажаних результатів і поки маємо час, варто вибрати інший шлях нашого життя.

Закріплення теми уроку:

- ~ Підібрати синоніми до слова «відповідальність».
- ~ Учні отримують завдання, на виготовлених з паперу пелюстках квітки, дати відповідь на запитання: які вчинки міг би робити раб, щоб одержати нагороду від господаря?

Підсумок уроку: Вчитель допомагає учням самостійно зробити висновок, що відповідальне ставлення до своїх обов'язків у щоденному житті допомагає поширювати добро.

Домашнє завдання: дати письмову відповідь на запитання: у чому саме полягає відповідальне ставлення до ... учня 6-го класу?

Тема 4: Наполегливість у добрих вчинках

Мета і завдання:

- Розкрити зміст поняття «добрий вчинок»; формувати в характері учнів наполегливість у добрих вчинках.

Ключовий вірш:

- I. *«Отож, брати любі мої, будьте міцні, непохитні, збагачуйтесь завжди в Господньому ділі, знаючи, що ваша праця не марнотна у Господі!»* (1Кор. 15, 58).

Біблійний уривок – притча «про несправедливого суддю»:

«І Він розповів їм і притчу про те, що треба молитися завжди, і не занепадати духом, говорячи: У місті якомусь суддя був один, що Бога не боявся, і людей не соромився. У тому ж місті вдова перебувала, що до нього ходила й казала: Оборони мене від мого супротивника! Але він довгий час не хотів. А згодом сказав сам до себе: Хоч і Бога я не боюся, і людей не соромлюся, але через те, що вдовиця оця докучає мені, то візьму в оборону її, щоб вона без кінця не ходила, і не докучала мені. І промовив Господь: Чи чуєте, що говорить суддя цей несправедливий? А чи ж Бог в оборону не візьме обраних Своїх, що голосять до Нього день і ніч, хоч і баряться Він щодо них? Кажу вам, що Він їм незабаром подасть оборону! Та Син Людський, як прийде, чи Він на землі знайде віру?» (Лк. 18, 1-8).

Між предметні зв'язки: історія стародавнього світу, українська мова, образотворче мистецтво.

Словник термінів та понять:

«добрий вчинок» - пояснити для дітей

«наполегливість» – виконання дорученого діла до кінця;

«витривалість» – відкинення лінивості, знеохоти, небажання.

Розвиток теми:

На класній дошці виразно записано назву теми уроку. Метод – «ілюстрованої відповіді», за допомогою якого вчитель робить вступ до теми уроку. Вчитель пропонує учням зробити ілюстровану відповідь на запитання: як будуть виглядати клумби двох дівчаток, одна з яких наполегливо доглядала за квітами, а інша – вважала, що вони й самі виростуть?

На основі висловлених думок учнів вчитель припускає висновок: щоб вирости красиві квіти на клумбі, необхідно наполегливо працювати.

Читання біблійного уривку і розмірковування над ним – Лк. 18, 1-8.

Історична довідка: Згідно з традиціями єврейського народу про матеріальне становище жінки дбав її чоловік. Коли це була дівчина, то про її становище дбав батько, а в разі смерті чоловіка його дружина переходила під опіку рідного старшого брата або поверталася до батька. Бували випадки, коли вдова залишалася самотньою, а значить без матеріального забезпечення.

За допомогою навідних запитань обговорюємо притчу:

- ~ Про що дізнаємося з прочитаної притчі?
- ~ Якою була поведінка вдови?
- ~ До чого привела її наполегливість?
- ~ Чого вчить нас біблійний текст?

Закріплення матеріалу – завдання для учнів:

- ~ Підібрати синоніми до слова «наполегливість»;
- ~ Дати відповідь на запитання: в якій ситуації ми уподібнюємося до наполегливої вдови і до кого ми тоді звертаємося?

Отже, у молитві ми, як наполеглива вдова, звертаємося до Бога.

Підсумок уроку: Вчитель допомагає учням самостійно зробити підсумок, що «молитва це розмова з Богом. Чи ми отримаємо те, про що просимо, – чи ні, будемо рівно молитися і дякувати не лише за отримане, але й тоді, коли не отримуємо, тому що й неотримання, якщо з Волі Божої, не менше корисне, як і отримання»

Домашнє завдання: вивчити на пам'ять молитву «Царю небесний».

Тема 5. Щедрість і захланність

Мета і завдання:

- Допомогти зрозуміти учням, на основі біблійного тексту, зміст поняття «щедрість» і «захланність»; пробудити бажання бути щедрим.

Ключовий вірш: «Хто скупю сіє, той скупю й жатиме, а хто сіє щедро, той щедро й жатиме!»
(2Кор. 9, 6).

Біблійний уривок – притча «про немилосердного боржника»:

«Тим то Царство Небесне подібне одному цареві, що захотів обрахунок зробити з своїми рабами. Коли ж він почав обраховувати, то йому привели одного, що винен був десять тисяч талантів. А що він не мав із чого віддати, наказав пан продати його, і його дружину та діти, і все, що він мав, і заплатити. Тоді раб той упав до ніг, і вклонявся йому та благав: Потерпи мені, я віддам тобі все! І змилювався пан над рабом тим, і звільнив його, і простив йому борг. А як вийшов той раб, то спіткав він одного з своїх співтоваришів, що був винен йому сто динаріїв. І, схопивши його, він душив та казав: Віддай, що ти винен! А товариш його впав у ноги йому, і благав його, кажучи: Потерпи мені, і я віддам тобі! Та той не схотів, а пішов і всадив до в'язниці його, аж поки він боргу не верне. Як побачили ж товариші його те, що сталося, то засмутилися дуже, і прийшли й розповіли своєму панові все, що було. Тоді пан його кличе його, та й говорить до нього: Рабе лукавий, я простив був тобі весь той борг, бо просив ти мене. Чи й тобі не належало змилюватись над своїм співтоваришем, як і я над тобою був змилювався? І прогнівався пан його, і катом його видав, аж поки йому не віддасть всього боргу. Так само й Отець Мій Небесний учинить із вами, коли кожен із вас не простить своєму братові з серця свого їхніх прогріхів» (Мт. 23, 35).

Між предметні зв'язки: історія стародавнього світу, українська література.

Словник термінів та понять:

«щедрість» – відкинення скупості; вияв доброзичливості;

«захланність» / жадібність – бажання все більшого і більшого; тоді, коли важко зупинитися.

Розвиток теми:

На класній дошці виразно записано назву теми уроку.

Практичні заходи: ділимо клас на малі групи по 5 учнів у кожній та роздаємо завдання, після чого учні висловлюють свої думки:

- ~ для першої групи: охарактеризувати образ царя;
- ~ для другої групи – образ боржника, що винен 10 000 талантів;
- ~ для третьої групи – образ боржника, що винен 100 динаріїв.

Читання короткої історії – «Захланність» «Давня народна російська казка оповідає про подружню пару селян, які після кожної вечері говорили: якщо б ми мали ще трішки більше землі, то були б дуже щасливими. Подружжя з часом нажило багато землі, але й далі кожну вечерю закінчували тими ж словами – мати ще більше землі. Нарешті вони купили великий маєток, і стали багатими

землевласниками.

Якось до них на вечерю зайшов їхній сусід татарин, в якого було більше землі. І знову господарі закінчили вечерю тим самим бажанням. Татарин спитав їх: “Коли ж вам буде нарешті досить землі?”

Селянин, а тепер вже багатий землевласник сказав, що йому б вистачило стільки землі, скільки можна обійти протягом одного дня. На це татарин відповів, що той може собі взяти стільки його поля, скільки обійде за один день. Але при умові, що зробить замкнене коло. За світ сонця селянин вирушив в дорогу, біг підтюпцем увесь день, заточуючи щораз більше коло, щоби здобути більше землі. Коли сонце вже почало заходити, він здалеку побачив свою дружину і татарина. Замість бігти до них по прямій, селянин вирішив захопити ще шматок землі, на якій був розміщений будинок татарина. Коли сонце кидало останнє своє проміння, він доплентався до дружини, переможно усміхнувся і впав замертво. Серце не витримало такого цілоденного навантаження. Тіло селянина поховали наступного дня. На могилі татарин сказав: “Ну, скільки тепер тобі треба землі?” А потім сам і відповів: “Усе дуже просто! Ніхто не потребує землі більше, ніж три на чотири стопи...”».

Закріплення теми – завдання для учнів:

Навести приклад, де засуджується захланність у літературних творах Л. Глібова «Щука», «Лисиця-Жалібниця».

Підсумок уроку: Вчитель допомагає учням самостійно зробити підсумок, що людині за життя потрібно зовсім небагато, її індивідуальні потреби часто є лише захланністю.

Домашнє завдання: проілюструвати притчу «про немилосердного боржника».

Тема 6: *Справедливість та винагорода*

Мета і завдання:

- допомогти учням зрозуміти зміст понять «справедливість» та «винагорода»; формувати в характері учнів справедливе ставлення до інших.

Ключовий вірш:

«Хто вірний в найменшому, і в великому вірний; і хто несправедливий в найменшому, і в великому несправедливий» (Лк. 16, 10).

Біблійний уривок – притча «про несправедливого управителя»:

«Оповів же Він їм учням Своїм: Один чоловік був багатий, і мав управителя, що оскаржений був перед ним, ніби він переводить маєток його. І він покликав його, і до нього сказав: Що це чую про тебе? Дай звіт про своє управительство, бо більше не зможеш рядити. І управитель почав міркувати собі: Що я маю робити, коли пан управительство відійме від мене? Копати не можу,

просити соромлюсь. Знаю, що я зроблю, щоб мене прийняли до домів своїх, коли буду я скинений із управительства. І закликав він нарізно кожного з боржників свого пана, та й питається першого: Скільки винен ти панові моєму? А той відказав: Сто кадок оливи. І сказав він йому: Візьми ось розписку свою, швидко сідай та й пиши: п'ятдесят. А потім питається другого: А ти скільки винен? І той відказав: Сто кірців пшениці. І сказав він йому: Візьми ось розписку свою й напиши: вісімдесят. І пан похвалив управителя цього невірного, що він мудро вчинив. Бо сини цього світу в своїм поколінні мудріші, аніж сини світла. І Я вам кажу: Набувайте друзів собі від багатства неправедного, щоб, коли проминеться воно, прийняли вас до вічних осель. Хто вірний в найменшому, і в великому вірний; і хто несправедливий в найменшому, і в великому несправедливий. Отож, коли в несправедливім багатстві ви не були вірні, хто вам правдиве довірить? І коли ви в чужому не були вірні, хто ваше вам дасть?» (Лк. 16, 1-12).

Між предметні зв'язки: історія стародавнього світу, українська література.

Словник термінів та понять:

«управитель» – особа, яка керує якимсь проектом праці;

«чесність» – правдивість у словах, вчинках, думках;

«нечесність» – неправдивість, закритість перед ближнім.

Розвиток теми:

На класній дошці виразно записана тема уроку.

Історична довідка: за часів Ісуса Христа майже вся родюча земля належала власникам, які жили в містах, або ж в інших краях, а на їх землях працювали наймані робітники. Народ поважав власників, які переважно були чужинцями за те, що вони не дуже пригноблювали найманих робітників.

Читання біблійного уривку та обмірковування його смислу – Лк. 16, 1-12: Вчитель, або ж хтось з учнів зачитує вголос біблійний уривок, обговорює притчі і роздумується над притчею за допомогою навідних запитань.

Закріплення теми – завдання для учнів: Ділимо клас на три групи, кожна з них отримує завдання:

підібрати синоніми до слова «справедливість»;

до слова «винагорода»;

до слова «розрахунок».

Підсумок уроку: Вчитель допомагає учням зробити самостійно підсумок уроку, на основі слів Паїсія Свято горця про справедливість: *«От, скажімо, сидять двоє за одним столом, їдять, перед ними одна тарілка з десятьма абрикосами. Якщо один з'їсть, по обжерливості, сім і залишить іншому три, тоді він має неправду і вона не оправдає його: це є несправедливість. Якщо він скаже: “Є, нас двоє, а абрикосів – десять, то дістанеться по п'ять”, і з'їсть п'ять і залишить другому п'ять, тоді цей чоловік виявляє людську справедливість і має людську правду. Заради цієї людської*

справедливості багато разів бігаємо по судах, щоб її знайти. Якщо він побачить, що іншому брату подобаються абрикоси, прикинеться, що вони йому не подобаються, з'їсть тільки один заради помислу і скаже йому: “Брате, їж інші абрикоси, тому що мені вони не дуже подобаються”, тоді він має Божу правду».

Домашнє завдання: написати коротенький твір на тему: «моя правда — правда Божа».

Тема 7. Остаточна перемога Добра над злом

Мета і завдання:

- Вчити дітей аналізувати вчинки та розрізняти прояви добра і зла у світі; скерувати до усвідомлення остаточної перемоги Добра; формувати в характері дитини свідомість активної участі у творенні добра.

Ключові вірші:

- I. *«Ненавидьте зло й покохайте добро»* (Амос 5, 15);
- II. *«Горе тим, що зло називають добром, а добро злом, що ставлять темноту за світло, а світло за темряву, що ставлять гірке за солодке, а солодке за гірке!»* (Ісая 5, 20).

Біблійний уривок – притча «про невід»:

«Подібне ще Царство Небесне до невода, у море закиненого, що зібрав він усячину. Коли він наповниться, тягнуть на берег його, і сівши, вибирають до посуду добре, непотріб же геть викидають. Так буде й наприкінці віку: Ангели повиходять, і вилучать злих з-поміж праведних, і їх повкидають до печі огненної, - буде там плач і скрегіт зубів! „Чи ви зрозуміли це все?“ – „Так!“ – відказали Йому. І Він їм сказав: „Тому кожен книжник, що навчений про Царство Небесне подібний до того господаря, що з скарбниці своєї виносить нове та старе» (Мт.13, 47-52).

Словник термінів та понять:

«невід» – сітка призначена для ловлі риби;

«книжник» – людина, яка прискіпливо вивчала та охороняла Писання; книжники були найвпливовішими людьми серед єврейського народу.

Розвиток теми:

На класній дошці виразно записана тема уроку. Вчитель, або ж хтось з учнів зачитує вголос біблійний уривок, відтак – спільно обговорюють, висловлюючи свої думки.

Вчитель пояснює учням значення слова «невід», для чого його використовують, і яке відношення він має до притчі? — розповідає про труд рибаків.

Підсумовуючи думки учнів стосовно вище запропонованих думок (*тез*) і поступово переходить до оголошення теми сьогоднішнього уроку.

Закріплення теми – завдання для учнів: Діти записують до робочих зошитів два слова: «добро» і «зло» у двох колонках. Вчитель зачитує вголос окремі словосполучення, які стосуються тих чи інших вчинків людини, а учні записують їх до відповідної з колонок.

прагнення до уподібнення Христу;
скоєння злочинів;
повага до ближнього;
прояв гордості;
наполегливість у навчанні;
неправдивість у словах і так далі.

Підсумок уроку: Вчитель допомагає зробити учням самостійний підсумок, що за будь яких обставин, в яких зло немов би диктує умови, – Добро все ж таки восторжествує і цілковито преможе...

Домашнє завдання: написати вдома у двох колонках особисті діла: добрі та злі.

Тема 8. Світло для світу.

Мета і завдання:

- Розкрити зміст поняття «світло»; скерувати до усвідомлення важливості світла у житті людини; допомогти пізнати, що єдиним правдивим Світлом, яке просвічує життєвий шлях людини, є Ісус Христос.

Ключові вірші:

- I. *«Я Світло для світу. Хто йде вслід за Мною, не буде ходити в темряві»* (Ів. 8, 12);
- II. *«Отак ваше світло нехай світить перед людьми, щоб вони бачили ваші добрі діла, та прославляли Отця вашого, що на небі»* (Мт. 5, 16).

Біблійний уривок – притча «про свічку та свічник»:

«І не запалюють світильника, щоб поставити його під посудину, але на свічник, - і світить воно всім у домі. Отак ваше світло нехай світить перед людьми, щоб вони бачили ваші добрі діла, та прославляли Отця вашого, що на небі» (Мт. 5, 15-16).

Словник термінів та понять:

«світло-темрява» – *«Хто говорить, що він пробуває у світлі, та ненавидить брата свого, той у темряві досі. А хто любить брата свого, той пробуває у світлі, і в ньому спотикання немає. Хто ж ненавидить брата свого, пробуває той у темряві й ходить у темряві, і не знає, куди він іде, бо темрява очі йому осліпила»* (1Ів. 2, 9-11);

«світильник» – підставка для свічок.

Розвиток теми:

На класній дошці виразно записано тему уроку.

Щоб темряву розвіяти, треба запалити свічку.

Практичні заходи:

- ✓ до слова «світло» доберіть спільнокореневі слова;
- ✓ поясніть слово «освіта».

Звертаємо увагу учнів на ключові вірші сьогоднішнього уроку – Ів. 8, 12; Мт. 5, 16, а відтак – вчитель запитує учнів:

- ~ чи Ісус є Світлом?
- ~ чи маємо ми поради, як розвіяти «темряву»?

Читання біблійного уривку та обговорювання притчі за допомогою навідних запитань:.

Що робить свічка у темряві?

Які вчинки маємо ми робити, щоб сяяти, як світло перед людьми?

Закріплення теми – завдання для учнів, за допомогою методу «добери необхідне слово»:

На класній дошці записано: «Що робитиму сьогодні?», а в робочих зошитах учні записують підібрані відповідники –

- ~ руйнувати –
- ~ ненавидіти –
- ~ пліткувати –
- ~ забирати –
- ~ відкладати –
- ~ гніватись –
- ~ впадати у розпач –

Підсумок уроку: Вчитель допомагає учням зробити підсумок, що для того, щоб бути світлом для світу необхідно вже сьогодні робити добрі вчинки, бо християнин є відповідальним за духовне та фізичне здоров'я майбутнього покоління. В одному з послань влучно стосовно цього сказано: *«Коли ж кажемо, що маємо спільність із Ним, а ходимо в темряві, то неправду говоримо й правди не чинимо! Коли ж ходимо в світлі, як Сам Він у світлі, то маємо спільність один із одним, і кров Ісуса Христа, Його Сина, очищує нас від усякого гріха»* (1Ів. 1, 6-7).

Домашнє завдання: проілюструвати світло в темряві.